

Ar kokiem aizaugušās zemes jāapsaimnieko saskaņā ar Meža likumu

2015. gada 1. janvārī stājas spēkā grozījumi Meža likuma 3. panta 1. daļas 2. punktā, kas nosaka, ka Meža likuma objekts ir arī „cita zemes lietošanas kategorijas zeme 0,5 hektāru un lielākā platībā, uz kuras ir izveidojusies mežaudze ar koku vidējo augstumu vismaz pieci metri un mežaudzes šķērslaukums ir vienāds vai lielāks par mežaudzes minimālo šķērslaukumu”.

Līdz likuma spēkā stāšanās brīdim zemes īpašniekiem tika doti trīs gadi lēmuma pieņemšanai par turpmāko zemes apsaimniekošanas mērķi un atbilstoši tam sakārtotu informāciju Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā.

ZEMES ĪPAŠNIEKA PIENĀKUMS – REĢISTRĒT AR KOKIEM AIZAUGUŠĀS ZEMES

No 1. janvāra zemes īpašnieka pienākums ir reģistrēt Meža valsts reģistrā ar kokiem aizaugušās zemes, ja izpildās visi trīs nosacījumi: platība ir lielāka par 0,5 ha, koku augstums ir virs 5 metriem un to skaits vai mežaudzes šķērslaukums atkarībā no koku sugas un koku augstuma ir vismaz minimālais, kāds noteikts Ministru kabineta (MK) noteikumu Nr. 935 „Noteikumi par koku ciršanu mežā” 1. un 2. pielikumā (tabula 3. lpp.). To varēs izdarīt: veicot meža inventarizāciju zemes īpašumā vai, ja mežaudzes koku vidējais augstums nepārsniedz 10 m, iesniedzot Pārskatu par meža

ieaudzēšanu Valsts meža dienestā. Jauno mežu var reģistrēt arī par plantāciju mežu, ja tiek ievērota MK noteikumos Nr.308 „Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumi” noteiktā plantāciju meža ieaudzēšanas un reģistrēšanas kārtība. Plantāciju meža reģistrēšana meža īpašniekam dod virkni priekšrocību meža apsaimniekošanā: minimāli nepieciešamais koku skaits uz hektāru atzīšanai par ieaudzētu ir mazāks kā pārējās mežaudzēs, jaunaudžu kopšana nav noteikta kā obligāts kritērijs, uz plantāciju mežiem neattiecas koku ciršanas un meža atjaunošanas tiesiskā kārtība. Meža īpašnieks plantāciju mežu var cirst pēc saviem ieskatiem, pirms koku ciršanas uzsākšanas paziņojot Valsts meža dienestam.

Gadījumos, kad plantāciju meža vietā grib atjaunot lauksaimniecības zemi, atmežošanas kārtība ir atvieglota – atmežošanas kompensācija par platību pārveidošanu lauksaimniecības zemē nav jāatmaksā. Tas atvieglos ze-

mes turpmāku izmantošanu lauksaimnieciskai ražošanai, ja zemes īpašniekam būs tāda vēlme.

KOKU CIRŠANAI VAJADZĒS APLIECINĀJUMU

Līdz grozījumu spēkā stāšanās dienai zemes īpašnieks zemē, kas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā nav reģistrēta kā mežs, kokus varēja cirst saskaņā ar MK noteikumiem par koku ciršanu ārpus meža. Taču, sākot ar 1. janvāri, visām šādām platībām koku ciršanai vajadzēs saņemt Koku ciršanas apliecinājumu tuvākajā Valsts meža dienesta birojā. Pirms tam aizaugušo platību vajadzēs iestīgot un sagatavot skici, veikt meža inventarizāciju vai rakstīt pārskatu par meža ieaudzēšanu, kur vienā no ailēm var atzīmēt, ja īpašnieks ieaudzēto platību vēlas reģistrēt kā plantāciju mežu. Tikai tad saskaņā ar iesniegumu varēs saņemt ciršanas apliecinājumu uz kādu no cirtēm, tajā skaitā, uz atmežošanas cirti.

(Turpinājums 2. lpp.) ➤

ŠAJĀ NUMURĀ:

JAUNUMI

- Jauni noteikumi par ES atbalstu un kooperācijas attīstību
- Valsts meža dienests sācis pārbaudīt tirgus dalībniekus

2.-3. lpp

SAIMNIEKOJAM MEŽĀ

- Par kooperatīva „Mežsaimnieks” tālāko attīstību
- JĀNIS RAUDA – mežsaimniecības kooperatīva „Vidzeme” vilcējspēks

4.-5. lpp

AR MEŽU SIRDĪ

- PĒTERIS LOČMELIS – ar mežu un Gaiziņu sirdi
- „Savos īpašumos gandarījums ieraudzīt ainavisko vērtību mežā.”

6.-7. lpp

NOTIKUMU MOZAĪKA

- Meža fakultātē atzīmēja trīs meža nozarei nozīmīgas jubilejas
- Apbalvoti konkurs „Mūsu mazais pārgājiens” laureāti

8.-9. lpp

PASAULĒ

- Dānijā mežu redz kā vides saglabāšanas, rekreācijas un tikai tad kā ekonomiskā izdevīguma objektu

10.-11. lpp

PRAKTISKI PADOMI

- PEFC – kāda ir bijusi attīstība Latvijā
- Meža biržā jaunas iespējas

12-13. lpp

INTERESANTI

- Kā skuju kokus var izmantot savai veselībai

14. lpp

MEDĪBAS

- Par savvaļā dzīvojošo medijamo dzīvnieku piebarošanu

15. lpp

ZIEMAS NOSKAŅĀS

Pamazām pie mums sāk iestāties ziema – sagaidīts pirmais sniegs, kas reizēm ir kā pārsteigums, ledus pārklāj ūdens tilpnes un dabā iestājas miera periods. Daļa putnu devušies uz siltajām zemēm pārļaut ziemu, citi meža iemītnieki devušies ziemas miegā, bet vēl citi cenšas izdzīvot.

Kā tad ir ar mums? Tuvojās Ziemassvētki un gadu mija. Ar kādām domām, varbūt pat bažām sagaidīsīm Jauno gadu?

Svarīgākais zemes īpašniekiem šoreiz būs sakārtot neizmantotās un ar kokiem aizaugušās zemes platības, legalizēt mežu vai plantāciju par mežu, kā noteikts likumā. Tomēr labāk lieku reizi vērsties pie speciālistiem un visu kārtīgi noskaidrot.

Šobrīd vēl nav īstas skaidrības, kādi ES atbalsta pasākumi būs meža īpašniekiem. Nākas samierināties ar situāciju, ka esam atkarīgi no lēmumiem, kurus pieņem vairāk domājot lielākos mērogos par visas Eiropas Savienības attīstību. Taču ir lietas, ko varam izdarīt paši. Meža īpašniekiem tā noteikti būs kooperācija, kura notiek krietni lēnāk nekā citās nozarēs. Tomēr prieks par pirmajiem veiksmīgajiem piemēriem, par kuriem esam rakstījuši un kuri varētu rosināt arī citus meža īpašniekus apvienoties. Jo dabā taču arī dzīvā radība apvienojas baros, lai būtu vieglāk izdzīvot.

Saprotams, ir lietas, kas ir svarīgas ikkatram no mums, un viena no tām ir veselība. Lieliskas receptes un farmaceites Agritas Gailītes padomus par skuju koku izmantošanu veselībai varēsiet atrast Čiekura 14. lpp.

Lai visiem veiksmē, veselība un vienam otra atbalsts Jaunajā gadā!

Sarmīte Grundšteine,
Čiekura redaktore

Uzlabos kooperatīvo sabiedrību atbilstības izvērtēšanas procesu

Lai veicinātu kooperācijas attīstību lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, valdība pieņēma „Noteikumus par lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību atbilstības izvērtēšanu”, kas stājas spēkā š.g. 30. septembrī.

Noteikumi nosaka lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu koope-

ratīvo sabiedrību atbilstības izvērtēšanas kritērijus un to izvērtēšanas kārtību atbilstības statusa iegūšanai, kā arī Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) pienākumus atbilstības izvērtēšanā.

Jaunajā plānošanas periodā Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam ietvaros atbilstīgām lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabied-

ribām ir paredzēti vairāki atbalsta instrumenti. Atbilstīgās mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības varēs pretendēt uz atbalstu pasākumos „Ražotāju grupu un organizāciju izveide”, „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi”, „Natura 2000 maksājumi” un „Ieguldījumi mežu attīstībā un mežu dzīvotspējas pilnveidošanā”.

ZM informācija

SAKĀRTOSIM AR KOKIEM AIZAUGUŠĀS ZEMES!

Ja meža ieaudzēšana ir notikusi meliorētās platībās, jāatceras, ka meža ieaudzēšana nedrīkst būt pretrunā ar meliorācijas sistēmas ekspluatāciju un uzturēšanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.

Ja zemes īpašnieks šādās platībās pēc 1. janvāra cirtis kokus bez apliecinājuma, atbilstoši Meža likumam zemes īpašnieks var tikt sodīts par patvaļīgu koku ciršanu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 67. panta pirmo daļu: fiziskām personām uzliktot 70–140 eiro, bet juridiskām personām 140–1400 eiro lielu sodu.

Šobrīd Valsts meža dienests speciāli šādas platības nepasekos, bet atskanot „zāģa dziesmai”, zemes īpašniekam jābūt gatavam, ka mežzinis atbrauks un pārbaudīs, vai veikta darbība ir likumīga un netiek zāģēts lauksaimniecības zemes apaugums, kas nu jau ir

Meža likuma objekts ar visām no tā izrietošajām sekām.

MEŽA VALSTS REĢISTRĀ FIKSĒS FAKTIŠKO STĀVOKLI

Pēc pieredzes interese sakārtot savas zemes īpašumus no zemes īpašnieku puses bija un ir jūtama. Daudzi zemes īpašnieki rakstīja iesniegumus, jo bija izdarījuši izvēli par labu mežam, bet saņēma atteikumu no pašvaldības lauksaimniecības zemes apaugumu atļaut reģistrēt kā mežu vai plantāciju mežu. Katrā pašvaldībā ir savi nosacījumi un dažādas pieejas lēmumu pieņemšanā attiecībā uz pašvaldību teritoriālajiem plānojumiem saistībā ar šādām aizaugušām lauksaimniecības zemēm. Jāatzīst, ka šobrīd šādas platības saskaņā ar Meža likumu būs jāreģistrē kā mežs, bet pašvaldība ar tās rīcībā esošajiem administratīvajiem instrumentiem varēs likt

īpašniekam atjaunot iepriekšējo zemes lietošanas veidu. Meža likums kā augstāka līmeņa normatīvais akts visiem meža īpašniekiem uzliet pienākumu ievērot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošos normatīvos aktus, ja zeme juridiski un faktiski atbilst Meža likuma objekta definīcijai.

Arī gadījumos, kad ar mežu aizaugusi zeme atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, kur nedrīkst mainīt zemes lietošanas kategoriju vai šādi darbībai nepieciešama Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja, Meža valsts reģistrā tiks fiksēts faktiskais stāvoklis un platības apsaimniekošanā būs jāievēro Meža likuma prasības, tajā skaitā par koku ciršanu un atmežošanu.

Informācija sagatavota sadarbībā ar Valsts meža dienestu un ZM Meža departamentu.

Mairita Bondare,
MKPC Madonas nodaļas
vadītāja

Mežaudzes pirmajā stāvā augošo koku skaits atbilstoši minimālajam šķērslaukumam ($N_{min.}$) un kritiskajam šķērslaukumam ($N_{krit.}$) atkarībā no valdošās koku sugas un koku vidējā augstuma (koki uz hektāru)

Nr. p.k.	Koku vidējais augstums (m)	VALDOŠĀ KOKU SUGA											
		priede		egle un citi skuju koki, izņemot priedi		bērzs, liepa		apse, melnalksnis, baltalksnis		ozols, vīksna, goba, kļava, dižskābardis, skābardis		osis	
		$N_{min.}$	$N_{krit.}$	$N_{min.}$	$N_{krit.}$	$N_{min.}$	$N_{krit.}$	$N_{min.}$	$N_{krit.}$	$N_{min.}$	$N_{krit.}$	$N_{min.}$	$N_{krit.}$
1.	1	3000	1000	2000	800	2000	800	2000	800	1500	500	1500	500
2.	2	2200	1000	1600	800	1500	800	1500	800	1500	500	1500	500
3.	3	2000	1000	1600	800	1300	800	1300	800	1500	500	1500	500
4.	4	1700	1000	1500	800	1300	800	1300	800	1500	500	1500	500
5.	5	1500	1000	1400	800	1300	800	1300	800	1500	500	1500	500
6.	6	1400	1000	1300	800	1300	800	1300	800	1500	500	1500	500
7.	7	1400	950	1300	800	1300	800	1200	750	1500	500	1500	500
8.	8	1300	900	1200	750	1200	750	1100	700	1500	450	1500	450
9.	9	1200	850	1200	750	1200	750	1000	650	1500	450	1500	450
10.	10	1100	750	1200	750	1200	750	900	600	1500	400	1500	400
11.	11	900	700	1100	700	1000	650	800	550	1500	400	1500	400

2012.gada 18. decembra MK noteikumu Nr. 935 „Noteikumi par koku ciršanu mežā” 2. pielikums

Valsts meža dienests veiks pārbaudes

Valsts meža dienests (VMD) sācis pārbaudīt tirgus dalībniekus, kuri Eiropas Savienības (ES) tirgū laiž kokmateriālus un koka izstrādājumus. Tas tiek veikts, ievērojot Eiropas Savienības Kokmateriālu regulas prasības. Tirgus dalībniekiem ne tikai jābūt pārliecinātiem, ka kokmateriālu izcelsme ir likumīga, bet arī jāspēj to pierādīt. Minētā Kokmateriālu regula aizliedz nelikumīgi iegūtu kokmateriālu apriti Eiropas Savienībā.

KĀPĒC VMD VEIC PĀRBAUDES?

2013. gada 3. martā visās ES dalībvalstīs stājās spēkā **Kokmateriālu regula (EU Timber Regulation – EUTR)**, lai ierobežotu tirdzniecību ar nelikumīgi iegūtiem kokmateriāliem un to izstrādājumiem – gan importētiem, gan ES iegūtiem. Regula nosaka, ka ikvienam tirgus dalībniekam ir pienākums veikt likumības pārbaudes un pārliecināties, vai koksne iegūta legāli.

Regulas objekts ir plašs izejmateriālu un izstrādājumu klāsts: dažāda veida **kokmateriāli, mēbeles, papīrs, celuloze**, – detalizēts saraksts ir regulas pielikumā.

Būtiski, ka tirgus dalībniekiem jāievēro gan regulas aizliegums laist tirgū nelikumīgi iegūtu koksni, gan noteiktais pienākums uzturēt likumības pārbaudē sistēmu un veikt likumības pārbaudes produk-

tiem, pirms tie tiek laisti tirgū.

Kokmateriālu regula ir tikai viens no visiem plānotajiem pasākumiem. Jau 2003. gadā ES pieņēma **ricības plānu FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade)** meža tiesību aktu ieviešanai, pārvaldībai un tirdzniecībai, kurā noteikti vairāki pasākumi, lai nepieļautu nelikumīgi iegūtu kokmateriālu laišanu tirgū, uzlabotu to piedāvājumu un palielinātu pieprasījumu pēc likumīgi iegūtiem koka izstrādājumiem. Tādā veidā paredzēts mazināt nelikumīgu kokmateriālu iegūvi visā pasaulē.

Par kompetento iestādi Latvijā, kas atbild par Kokmateriālu regulas piemērošanu, izraudzīts VMD.

KAM REGULA IR SAISTOŠĀ?

Regulas prasības galvenokārt attiecas uz **tirgus dalībniekiem (operators)** – fiziskām vai juridiskām personām, kas pirmo reizi ES tirgū laiž kokmateriālus vai koka izstrādājumus. "Laišana tirgū" ir definēta regulā, un tā attiecas uz produktiem, kas ar samaksu vai bez maksas tiek izplatīti vai izmantoti komerciālās darbības.

Tirgus dalībniekiem, kuri laiž tirgū **vietējas izcelsmes** (Latvijā iegūtus) kokmateriālus, nav jāveic papildus darbības likumības pārbaudē sistēmā, jo Latvijā to nosaka normatīvo aktu prasī-

Foto: alaignea.lv

bas, kas regulē koku ciršanu, dabas aizsardzību, kokmateriālu apriti un ar nodokļiem apliekamo darbību. Tomēr ir jāatceras, ka regulas prasības un to ievērošanas pārbaudes attiecas arī uz Latvijā iegūtajiem kokmateriāliem.

Regula attiecas arī uz **tirgotājiem (traders)** – tie ir gan liel-tirgotāji, gan mazumtirgotāji, gan ražotāji ES iekšējā tirgū, kuri paši neveic mežizstrādi un nenodarbojas ar kokmateriālu un to produktu importu no trešajām valstīm, bet gan pērk vai pārdod kokmateriālus vai koka izstrādājumus, kas jau ir tirgū (iegūti kādā no ES valstīm vai importēti). Tirgotāju pienākums ir glabāt informāciju par saviem piegādātājiem un klientiem, lai nepieciešamības gadījumā varētu izsekot kokmateriālu virzības ceļam.

Pārbaudot tirgus dalībniekus, VMD skatās, vai tie savā uzņēmumā uztur reāli funkcionējošu likumības pārbaudē sistēmu un vai tiek veik-

tas nepieciešamās produktu likumības pārbaudes. VMD kontroles var ietvert gan dokumentu apskati un pārrunas ar atbildīgajām personām, gan arī noliktavu, ražošanas telpu un produktu pārbaudes. Ja tiek konstatētas neatbilstības, VMD amatpersonas ir tiesīgas dot norādījumus attiecībā uz uzņēmuma kokmateriālu likumības pārbaudē sistēmu un tās efektivitātes uzlabošanu, kā arī piemērot normatīvajos aktos paredzētās sankcijas.

Regula nosaka, ka par **nelikumīgu kokmateriālu** iegūvi tiek uzskatīta kokmateriālu iegūšana tādā veidā, kas ir pret-runā ar ieguves valsts normatīvajiem aktiem.

Papildus un aktuālo informāciju par regulas prasībām un noderīgas interneta saites var meklēt VMD mājas lapas sadaļā, kas veltīta ES Kokmateriālu regulai, Eiropas Komisijas mājas lapā un citviet internetā.

VMD informācija

Mācības meža īpašniekiem un mežstrādniekiem

2015. gada pavasarī, laika periodā no februāra līdz aprīlim, Meža konsultāciju pakalpojumu centrs plāno organizēt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un mežstrādnieku apmācību par sekojošām tēmām:

- Savvaļas dzīvnieku slimības, medijuma gaļas higiēna un pārtikas drošība, par kursu

noklausīšos saņemot LR Pārtikas un veterinārā dienesta izsniegtu apliecību. Apmācības plānotas Talsos, Vainodē, Dobelē, Līgatnē un Ventspilī.

- Mežaudžu kopšanas pamati (apmācības ietver arī motorzāģa/krūmgriežu operatora lietotāja apliecības saņemšanu un nokārtojot teorētisko pārbaudījumu, kursu dalībnieki saņems apliecību „Meža atjaunošana un kopšana”, kas noderēs, piedaloties AS „Latvijas valsts meži” atklātajos konkursos mežsaim-

niecisko darbu veicējiem. Apmācības plānotas Rēzeknē, Cēsīs, Gulbenē, Vecumniekos, Daugavpilī, Valmierā, Madonā, Aucē, Balvos un Dagdā.

- Mazvērtīgo un neproduktīvo mežaudžu produktivitātes celšana. Apmācības plānotas Rēzeknē, Krāslavā un Madonā.

- Meža atjaunošana. Apmācības plānotas Rēzeknē, Priekullos, Tukumā, Kuldīgā, Gulbenē, Dagdā, Krāslavā, Kurmenē, Grobiņā, Saldū, Prei-

ļos, Ludzā, Allažos, Valmierā, Madonā, Talsos un Aucē.

- Kokmateriālu sagarināšana, vērtēšana un sortimentu uzmērīšana. Apmācības plānotas Talsos, Madonā, Kuldīgā, Grobiņā, Saldū, Siguldā, Rēzeknē un Priekullos.

Dalība apmācībās ir bez maksas, pieteikties pie attiecīgās teritorijas MKPC nodaļu darbiniekiem, plašāka informācija www.mkpc.lkk.lv vai pa tālr. 63050477, mob. 29160755.

Kooperatīvam „Mežsaimnieks” – jau trīs gadi!

Kad 2011. gada nogalē tika nodibināts pirmais meža īpašnieku kooperatīvs Latvijā, par to rakstīja un runāja daudz. Arī žurnālā „Čiekurs” kooperatīva vadītājs GRIGORIJS ROZENTĀLS stāstīja par savām nākotnes iecerēm un plāniem. Kopš tā laika pagājuši trīs gadi.

Bija interesanti atkal tikties ar Grigoriju Rozentālu, lai uzzinātu par kooperatīva „Mežsaimnieks” tālāko attīstību.

Kas pa šo laiku mainījies? Kas no nākotnes vīzijām piepildījies, kas palicis ieceru līmenī?

Kaut arī oficiāli pastāvam jau trīs gadus, reāla aktīvā darbība ir tikai pēdējo divu gadu garumā. Pirmais gads pagāja, zināmā mērā taustoties, kamēr paši sapratām, kā būtu jāstrādā, tieši kādu darbības modeli izraudzīties. Par to liecina arī naudas apgrozījums – 2012. gadā tas bija tikai 9000 latu. Toties 2013. gadā, kad bijām, tā sakot, „iešūpojušies”, apgrozījums sasniedza jau 70 000 latu. Šī gada plānotais naudas apgrozījums – 160 000 eiro. Arī 2015. gads izskatās ļoti cerīgs.

Jāpiekrīt, ka finansiāli izaugsme ir nepārprotama. Vai pieaudzis arī kooperatīva biedru skaits?

Kooperatīvam dibinoties, bijām 15 biedri, šī gada sākumā – 18, bet pašlaik – jau 30. Iepriekšējos gados apzināti ne-centāmies palielināt dalībnieku skaitu, jo vispirms vajadzēja iestrādāties jau esošajā sastāvā. Mūsu biedri pamatā ir no Kurzemes, lielākoties meži atrodas bijušajā Aizputes apriņķī un Vainodē. Ar laiku plānojam darbību izvērst visā Kurzēmē. Paplašināties ārpus tās robežām gan pašlaik nedomājam, jo tas apgrūtinātu mežu apsaimniekošanu.

Kā jūs raksturotu cilvēkus, kas stājas kooperatīvā? Ko viņi no tā cer sagaidīt? Kāds ir viņu ieguvums?

Cilvēki, protams, ir ļoti dažādi, un dažādi ir arī viņu mērķi. Taču pamatā varētu izdalīt divas lielākas kategorijas. Pie pirmās pieder meža īpašnieki, kuri dzīvo attālināti no sava īpašuma un fiziski nespēj paši to uzraudzīt un apsaimniekot. Otrajā kategorijā ietilpst zemnieki – lauksaimnieki, kuri mežu ir ieguvuši īpašumā, tā

Kooperatīva biedri apgūst jaunas zināšanas seminārā zinātniskajos mežos Šķēdē

sakot, kā piedevu, pērkot lauksaimniecības zemi, tādēļ šī joma viņu darbībā nav prioritāte. Kopīgais abām minētajām grupām ir tas, ka viņiem pietrūkst gan laika, gan zināšanu, lai mežā pilnvērtīgi saimniekotu.

Kļūstot par kooperatīva biedru, cilvēks sava meža apsaimniekošanu uztic speciālistiem. Viņam vairs nav jāuztraucas, ka kaut kas tiks nokavēts vai nezināšanas dēļ nepareizi izdarīts. Vispirms kopā ar īpašnieku izstaigājam mežus, kopīgi izrunājam, kas būtu jādara. Ļoti bieži šie meži ir visai sliktā stāvoklī, tajos gadiem ilgi nekas nav darīts vai tieši otrādi – ir darīts nepareizi. Cilvēks arī tiek informēts, kurā vietā viņa īpašumā iespējama ciršana, taču cirst vai ne – tā ir paša saimnieka izvēle. Kooperatīvam nav ļoti ciešu, dzelzainu piegādes līgumu, tādēļ nav nepieciešams izdarīt spiedienu uz īpašniekiem, mudinot tos par katru cenu visu iespējamo nocirst.

Taču pats galvenais – meža īpašnieks nonāk informācijas plūsmā. Ne jau katram pietiek laika sekot līdzi, piemēram, likumdošanas izmaiņām vai Eiropas Savienības atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Kooperatīva biedri par visu tiek regulāri informēti, pēc tam katram ir arī iespēja pašam izsijāt, kas no atsūtītās informācijas aktuāls tieši viņam.

Pagājušajā vasarā pirmo reizi noorganizējām divu dienu kopīgu pasākumu kooperatīva biedriem, kurā bija gan apmācības, gan arī saviesīgā daļa. Bet galvenais – šis pasākums

deva iespēju kooperatīva biedriem satikties, iepazīties, dalīties pieredzē. Šādus pasākumus plānojam arī nākotnē.

Kāds ir kooperatīva biedru finansiālais ieguvums?

Tas, protams, nav mazsvarīgi. Ja kooperatīva biedrs izšķiras par meža izstrādi savā īpašumā, kooperatīvs piedāvā pilnībā veikt šos darbus. Pārdodot sagatavotos koksnes sortimentus, mums ir viens pastāvīgs sadarbības partneris, kurš mums kā regulāriem piegādātājiem nodrošina labas cenas. Līdz ar to meža īpašnieks var būt pārliecināts, ka maksa, ko iegūs par savu pārdoto mežu, būs augsta. Taču, ja saimnieks izšķiras pats veikt meža izstrādi vai arī pārdot visu cirsmu „uz celma”, tā ir viņa brīva izvēle.

Kas visas šīs darbības veic? Vai jums ir arī algoti darbinieki?

Pašreiz algotu darbinieku nav, bet, iespējams, nākamajā gadā, pieaugot darbības apjomiem, nāksies kādu pieņemt.

Mums ir līgumi ar trijām mežstrādnieku brigādēm, kuras nodrošina visu praktisko darbu izpildi mežā – cērt, kopj jaunaudzes, vajadzības gadījumā arī stāda. Ar šīm brigādēm sadarbojamies jau ilgstoši, viņi zina mūsu prasības, līdz ar to visi darbi tiek izpildīti labā kvalitātē.

Kāda ir norēķinu kārtība ar meža īpašnieku?

Par darbu organizēšanu un uzraudzību kooperatīvs ietur 4 – 6% no īpašniekam izmaksājamās summas. Īpašniekam ir iespēja pilnībā izsekot līdzī visai naudas plūsmai – gan

tam, cik saņemts par pārdotajiem materiāliem, gan – cik samaksāts strādniekiem par darbu.

Taču kopumā jāsaprot, ka tas ir uzticības bizness. Ja kādu reizi strādājot kaut kas noietu greizi, kooperatīvs zaudētu savu biedru uzticību, un tad tā tālāka darbība būtu ļoti problemātiska.

Jūs savā laikā bijāt pirmais meža īpašnieku kooperatīvs. Pašlaik ir nodibināti vēl vairāki citos Latvijas reģionos. Vai nākotnē plānojat arī kādu kopēju sadarbību?

Jā, pašlaik, pēc neoficiālas statistikas, Latvijā darbojas četri mežinieku kooperatīvi. Trīs no tiem dislocēti Vidzemē. Acīmredzot vidzemnieki šajā jomā ir aktīvāki. Paredzams, ka šajā gadā visu kooperatīvu kopējais naudas apgrozījums pārsniegs vienu miljonu eiro.

Sobrid nekādas ciešas savstarpējas ekonomiskās sadarbības kooperatīvu starpā nav, bet ļoti iespējams – nākotnē pie tā nonāksim. Pašlaik visu meža jomas kooperatīvu darbību koordinē Latvijas Meža īpašnieku biedrība un tās vadītājs Arnis Muižnieks. Viņš periodiski aicina kopā kooperatīvu vadītājus, dodot iespēju satikties un dalīties pieredzē.

Kooperatīvi ir Latvijas privāto mežu nākotne. Tāpat kā tas ir Skandināvijā, arī mēs agri vai vēlu pie tā nonāksim. Jo labāk un pārdomātāk strādās jau esošie kooperatīvi, jo šī nākotne ātrāk pienāks.

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

Foto: no kooperatīva „Mežsaimnieks” arhīva

Vecā kaluma vīri ir mūsu sabiedrības vērtība

JĀNIS RAUDA ir mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības „Vidzeme” vilcējspēks, viens no vecā kaluma vīriem, no kura varam daudz ko mācīties.

Jāņa Raudas dzīves gājums aizsākās 1938. gada 9. martā Madonas rajona Kusas pagastā „Palejās”. Ģimenē auga trīs bērni, Jānis un divas vecākas māsas. Tēvam pārnākot pēc Bermonta sakāves, tika iedalīta zeme 14,0 ha platībā, kur vecāki uzbūvēja māju un saimniekoja savā saimniecībā kā jaunsaimnieki. Tēvs pagastā rotācijas kārtībā bija ievēlēts arī par pagasta vecāko. Kā Jānis atminas, jau Kārlis Ulmanis, apbraukājot laukus, lauksaimniekus un visus, kuriem bija sīksaimniecības, aicināja apvienoties, kooperēties, jo neredzēja nākotni sīkajām viensētām. Ja gandrīz katram bija zirga pļaujmašīna un grābeklis, tad tikai retais varēja atļauties iegādāties kuļmašīnu un dampi.

DARBA GAITU SĀKUMS

Jānis, pabeidzis Kusas septiņgadīgo skolu un Madonas 1. vidusskolu, aizgāja mācīties uz Lauksaimniecības akadēmijas Lauksaimniecības Mehānizācijas fakultāti, kur ieguva inženiera diplomu. Pirmā darbavieta bija valsts tehniskās uzraudzības inspektors Jēkabpils rajonā. Tajā laikā Jānis apprecējās, un jaunā ģimene pārcēlās uz Vietalvas sovhozu, kur Jānis turpināja darbu jau kā galvenais inženieris.

1965. gadā pārnācis strādāt uz Cesvaines paraugsaimniecību par galveno inženieri, tur nostrādājis 18 gadus, no kuriem vairākus arī kā direktora vietnieks. Padomju saimniecība „Cesvaine” bija paraugsaimniecība visās lauksaimnieciskās ražošanas nozarēs, bet it sevišķi lopkopībā un šķirnes lopu audzēšanā, ne tikai Latvijas, bet visas toreizējās PSRS mērogā. Turklāt Cesvaines saimniecība atradās Maskavas pakļautībā, kas tajā laikā nozīmēja daudz labākas finansiālās iespējas – varēja

sapirkt visu nepieciešamo tehniku, notika cieša sadarbība ar zinātniekiem.

VISA PAMATĀ VIENMĒR BIJIS UN IR CILVĒKS

Tad Jānis Rauda tika pārcelts darbā uz blakus esošo Sarkanu pagasta kolhozu „Sarkanais stars”, tajā laikā atpalikušu saimniecību, kur tika ievēlēts par valdes priekšsēdētāju. Jāņa kā vadītāja mērķis bija tuvāko gadu laikā tikt ārā no atpalicības. Nebija kadru, bija jādāmā, kā tos, kas vēl palikuši, noturēt un kā piesaistīt jaunus un mērķtiecīgi izmantot vietējo

Jānis bieži apseko savu saimniecību

darbaspēku. Jānis uzsver, ka visa pamatā vienmēr bijis un ir cilvēks un kā viņu mobilizēt darbam. Tāpēc tika sākti ar celtniecības izvēršanu. Ceļot dzīvokļus, bērnu dārzu, ēdnīcu, ražošanas telpas un būves, mazpamazām tika izveidota līdz pat 100 celtnieku brigāde, to nodrošinot ar nepieciešamo tehniku. Pamazām tika izveidota palīgrābošana, kas vēlāk deva galvenos ienākumus. Pirmkārt tā bija kokapstrāde, jo kolhozam piederēja 4 000 ha mežs, kas līdz tam netika apsaimniekots, un ikgadējais pieaugums ļāva izcirst 14 tūkst. m³ koksnes gadā. Tika izveidots meža apsaimniekošanas iecirknis ar saviem kadriem,

Jānis Rauda medību istabā pie savām medību trofejām

tehniku un iekārtām. Līdz ar to tika izvēsta kokapstrāde – kokmateriālus izmantojot gan celtniecībā, gan mēbeļu un to sagatavju ražošanā, šo produkciju galvenokārt sūtīja uz Ļeņingradu un Moldāviju. Bez kokapstrādes tika attīstīta dažādu ekstraktu ražošanas medicīnai. Šie ekstrakti pēc vietējām receptēm no dažādām zālītēm un spirta tika realizēti pamatā Krievijā un Ukrainā,

lauksaimniecības produkciju, parādi tikai auga. Bija jādāmā, kur nopelnīt. Tā Jānis pievērsās tirdzniecībai, un jau ilgu gadu kopā ar kundzi Vizbuliti saimnieko savā saimniecības preču veikalnā Madonā.

Lai arī krietna gadu nasta plecās un arī veselība reizēm streiko, Jānis joprojām aktīvi darbojas ne tikai savā zemnieku saimniecībā, bet arī ir viens no aktīvākajiem mežsaimnie-

Foto: M. Rauda

Jānis ar savu uzticamo mājas sargu novērtē mežā paveikto

arī Čehoslovākijā un toreizējai saimniecībai deva ļoti lielu peļņu. Tad tika izveidota konfekšu „Gotiņa” ražotne un ādu ģērēšanas cehs. Jānis vārdu turēja, un Sarkanu kolhozs no atpalikušas saimniecības kļuva par attīstītu un priekšzīmīgu saimniecību. Kā atceras vietējie cilvēki: „Sākās straujš saimnieciskās darbības un kultūras dzīves uzplaukums.”

KOOPERATĪVA VILCĒJSPĒKS

Sākoties zemes privatizācijai un atgūstot īpašumā tēva zemi, vajadzēja kaut ko darīt. Jānis atkal visu sāka no jauna, bet nu jau savās „Palejās”. Tika sākti ar lauksaimniecisko ražošanu, bet izrādījās, ka, realizējot

cības pakalpojumu kooperatīva „Vidzeme” biedriem, faktiski viens no vilcējspēkiem. Savulaik, kad Madonā izveidojās Meža īpašnieku biedrība un Jānis aktīvi iesaistījās biedrības darbā, viņš meklēja dažādas iespējas, kā biedrība varētu nodarboties arī ar ražošanu. Kad pavidēja pirmās vēsmas, ka Kurzemes pusē aktīvi meža īpašnieki ir izveidojuši kooperatīvu, Jānis to uztvēra kā iespēju, jo viņš ir cieši pārliecināts, ka kooperācijai ir nākotne – kooperācijai, nevis apvienojot zemes vai mežu, bet tieši pakalpojumu kooperācijai.

(Turpinājums 7. lpp.)

Mūžs ar mežu un Gaiziņu sirdi

Pēteris Ločmelis ir dzimis un skolas gadus pavadījis Baltinavas pusē, bet iepazīties ar mežu sācis Jelgavā – uzsākot studijas Mežsaimniecības fakultātē. Šī izrādījusies pilnā loze – šeit satiekta dzīvesbiedre, mežos nostrādāts viss darba mūžs un mežu mīlestība nodota mantojumā arī bērniem. Izvēle bijusi istā.

Pēteris Ločmelis atzīst, ka ir liriskais tēls mežā un mežsaimniecības procesā. Vienīgā saskare ar mežu pirms studiju uzsākšanas bijusi, palīdzot tēvam malkas sagādē. Kad piemājas birzītē tēvs ik gadu malkai nozāģējis 2–3 visresnākos bērzus, viņam to bijis žēl – nu kāpēc pašus dižākos. Tagad Pēteris saka: nu redz, viņam jau tad bija ilgtspējīga mežizstrāde!

DARBA GAITU SĀKUMS RŪJENAS PUSĒ

Pirmās darba gaitas specialitātē uzsācis Ķirbēnu mežniecībā Mazsalacas MRS kā iecirkņa meistars. Tad seko armijas laiks, un pēc armijas Pēteris turpinājis darbu Mazsalacas mežrūpniecības saimniecībā kā mežniecības priekšnieks, vēlāk, pēc reorganizācijas, kā Rūjupes mežsaimniecības direktora vietnieks. Mežsaimniecība un darbs ar iecirkņu meistariem viņam vienmēr bijis sirdij tuvāks par mežizstrādi, tāpēc no darba piedāvājumiem aktīvās mežizstrādes vietās Pēteris atteicies. Kā vērtīgu darbu un pieredzi Rūjienas pusē Pēteris min ar Rūjienas vidusskolu izveidoto Meža klasi. Tā bijusi viena klase, kura mācību gada laikā sadarbībā ar mežzinīni regulāri devusies iepazīt mežu. Rīkotas gan talkas, gan meža pārgājieni, gan arī koku stādīšanas.

IESAKŅOJIES GAIŽIŅKALNA PUSĒ

Dzīves likloči 70. – 80. gadu mijā aizvijušies uz Gaiziņu un tur arī Pēteris iesakņojies un dzīvo joprojām. Pārceļšanās dienā, 5. novembrī, Gaiziņš sagaidījis ar liegi kritošām sniega pārslām un prāvu cūku bariņu, kas šķērsojušas ceļu tuvu jaunajām mājām. Stāsta Pēteris: „Kad atnācu uz Gaiziņkalnu, tas bija krietni apaudzis baltalk-

šņiem, arī slēpošanas trases bija šauras. Manos Gaiziņkalna iecirkņa meistara pienākumos ietilpa kārtības uzturēšana kalnā – rūpēties, lai pļavas applautas un siens novākts, lai trepītes taciņā izravētas un atkritumi savākti. Blakus trepītēm uz virsotni nogāzes pļavā bija papārzu

Mirkļis no kadas talkas Gaiziņkalnā

krūmi, tos pļaujot atstāju skaistai ainavai. Līdzienās pļavas varēja ar traktoru nopļaut, bet stāvas nogāzes – tās jau tikai pats tiku pļāvis ar rokas izkapti. Astondesmitie gadi bija ražīgu talku laiks. Talkoja visi – mežinieki, slēpotāji, tūrisma grupu instruktori. Kad apkārtējo mežniecību kolēģi brauca uz talku, man bija plānā atzīmētas vietas, kur strādās kura grupa. Katrai ierādīju, kas darāms. Ak, cik gan daudz un skaisti paveicām! Vienu talku nostrādāja arī Imanta Ziedoņa dižkoku grupa.”

GAIZIŅŠ – ĪPAŠA VIETA

„Gaiziņš ir īpaša vieta gan sava statusa dēļ, gan laika apstākļu ziņā. Pēc snieglauzēm lielai daļai nekopto, izstīdējušo baltalkšņu galotnes bija pie zemes. Mežinieki sazāģēja, bet izvedējehnika tajā laikā bija smaga, Gaiziņa nogāzes ir stāvas un avotainas. Lai neizveidotos rīses, kas rada izskalojumu risku un bojā vizuālo izskatu, vīri

Viena no Pētera Ločmeļa mīlestībām ir zirgi

izpildīt mežniecības plānu jaunaudžu kopšanā. Tas bija skaists darbs!

KLEJOJUMU TAKA – PAŠA UN CITU PRIEKAM

Pavisam cits stāsts ir par saimniekošanu savos īpašumos...

Savos īpašumos gandarījums ieraudzīt ainavisko vērtību mežā – kādu pilādzi, ķirsi, mežābeli, gravu vai skatu perspektīvi. Reizēm gan pirmais, kas novērtējis manis izkopto ozolu vai ķirsi, ir alnis. Bet viņam jau arī veselībai vajag. Izceļot īpatņus mežā un ainavā, ģimenes īpašumos izveidojās Klejojumu takas. Vienā vietā tiltiņu uztaisīju pāri gravai, citā vietā meža ielokā gribas pasēdēt – uztaisu šūpoles, vēl citā tik skaista ainava paverās, ja tikai drusku pakāpties varētu un tad sēdēt un baudīt... Tajā vietā izveidoju lielu zārdkoku. Bijā laiks, kad Klejojumu takās biju sabūvējis 21 šūpoles. Prieks pašam un reizēm arī ciemiņiem, ir, kur paklejot. Ziemās pa takām slēpoju. Var gan ziemas ainavas baudīt, gan meža dzīvniekus un putnus redzēt.

VAĻASPRIEKI – ZIRGI UN MŪZIKA

Atceros tavu teicienu: ejū izvest pastaigā savu ēterisko ķermeni, lai tas labāk jūtas. Tikpat noturīgs kā darbā, tu esi arī savos vaļaspriekos. Pastāsti par tiem!

Viena no mīlestībām ir zir-

Tad jau darbs Gaiziņā ir bijis īstais tieši priekš tevis. Kas ir tavs tīkamākais darbs mežā?

Darba gaitās mans lielākais gandarījums bija pildīt plānu meža aizsardzībai un jaunaudžu kopšanā. Meža aizsardzībai bija jāveido nožogojumi skudrupūžņiem, jāizliek putnu būri, jāveido kaitēkļu ķeramkoki.

Kā tas notiek?

Nogāž egli un, kad mizgrauži tajā saligzdo, egli izvāc no meža vai nomizo. Meža stādīšana un kopšana ir mana sirdslieta. Gaiziņa apkārtnē vairāki mežu nogābali, kurus pats esmu stādījis, kopis. Nu ne jau viens pats, protams. Bija gads, kad kopā ar vecāko dēlu uzņēmāmies

gi. Bērņībā, atceros, man bija savs zirgs – kaut kas līdzīgs spieķītim, bet varēja kāju pāri pārmest, un atceros, ka ganos vedu savu „zirgu” un gāju „pārsiet”. Skolas gados vecākiem saimniecības darbos palīdzot, zirgs bija galvenais darba spēks – gan sienu, gan malku, gan mēslus vedot. Kopš dzīvošana ir Gaiziņkalnā, tad kāds zirdziņš, ar maziem starplaikiem, man vienmēr bijis. Agrāk jau visus mājas darbus tā vien darijām – dārzu

izvogot, sienu mājās pārvest, malku no meža arī ar zirgu vedu. Ziemās galvenā pārvietošanās bija ar slēpēm vai zirgu. Pēdējā desmitgadē gan zirdziņš vairāk sirdspriekam, ainavai un pļavu uzturēšanai – lai ir kam sienu vākt. Varu bērņus, mazbērņus un ciemiņus pavizināt!

Otra mīlestība ir mūzika. Garmošku pašmācības ceļā spēlēju jau 15 gadus. Augstskolā mācoties dziedāju kori un ansambli. Tad kādus desmit gadus lauku kapeliņā pie

Ar jaunāko dēlu Pēteri klejojumu takā

bungām nosēdēju. Jāsaka gan, ka es neesmu nekāds profesionālis mūzikā, raiti nemāku nolasīt notis, visu vairāk uz dzirdi. Agrāk, ja kur ciemos bija braukšana vai ciemiņi uzņemami, tad vienmēr garmoška bija pie rokas. Tagad tāds mazāks instruments – mutes ermoņikas parasti ir kabatā. Jaunākais dēls, kurš vairākus gadus spēlējis studentu pūtēju orķestri, savedis mutes ermoņikas dažādām tonkārām – un tad jau bauda kopā uzspēlēt un uzdziedāt. Tagad mūziku vairāk baudu koncertos un, mēdīņus dūņojot, ieceru atkal kādu jaunu objektu mūsu Klejojumu takās...

Paldies par sarunu! Lai izdodas jauni projekti ar mežu sirdī!

*Uz sarunu Gaiziņa pusē Pēteri Ločmeli aicināja
Danuta Kiopa*

Jelgavas kursa salidojums mūsu Klejojumu takās

Foto: no P. Ločmeļa arhīva

VECĀ KALUMA VĪRI IR MŪSU SABIEDRĪBAS VĒRTĪBA

(Turpinājums no 5. lpp.)

Tiekoties ar Grigoriju Rozentālu, kurš šajā jomā ir celmlauzis, grupiņa domubiedru apsvēra ideju, ka ir vērts sākt, jo saimniekot katram meža īpašniekam nav viegli. Jānis pieķērās šai idejai un nosolījās sev, ka Madonā būs kooperatīvs! Turklāt Jānim, kas ilgus gadus ir nostrādājis, organizējot un vadot liel-saimniecības un kopis Latvijas laukus, ļoti rūp Latvijas lauku cilvēki un vide. Ir sāpīgi noskatīties, kā lauki kļūst arvien tukšāki, jaunatne aizbrauc, bet neapstrādātie lauki paliek atmatā. Jānis izeju saskata kooperācijā, kas būtu viens no motīviem lauciniekiem palikt laukos saimniekot savās saimniecībās, sajūtot, ka turpat blakus ir citi domubiedri un grūtā brīdī palīdzēs ne tikai nocirst

kailcirti, bet arī atjaunot izcirsto platību vai arī, ja vajadzēs, sadzīt vagas piemājas dārziņā.

2013. gada sākumā, iesaistot Madonas un apkārtnējo novadu meža īpašniekus, tika nodibināta mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība „Vidzeme”. Nu jau tajā ir 23 biedri, kas kopumā apsaimnieko 600 ha meža platības. Saimnieciskā darbība pamazām uzņem apgrieziena, bet viegli neiet, un sarunā Jānis domīgi novelk, ka iesākumā bez valsts atbalsta nekas prātīgs nesanāks. Savu artavu dod arī konkurence šajā jomā, pelēkā ekonomika un lielie nodokļi. Jānis ir sareķinājies, ka darba spēka nodoklis pašlaik sastāda 58.59% (darba ņēmējs maksā 24% iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN) un 11% valsts sociālo obligāto apdrošināšanu (VSOA), savukārt

darba devējs – 23.9 % VSOA) un tas viss sekmē mazo uzņēmumu izpūtēšanu vai to iešanu pelēkā zonā.

Grūtības darbā sagādā arī tas, ka kooperatīvai sabiedrībai nav savas tehnikas. Nomašana ir dārga un nedod iespēju savlaicīgi izdevīgā laikā paveikt darbus, trūkst apgrozāmo līdzekļu un apzinīgu darbinieku. Problēma ir arī vadošo kadru trūkums, tomēr Jānis ir optimists un, lepojoties ar savu mazdēlu, cerīgi raugās uz jaunatni. Kad pie vectēva atbrauc mazdēli Reinis un Mārtiņš, visiem kopā ir daudz kas pārrunājams, bet Mārtiņš, kurš pašlaik studē, vectēvam palīdz pārrakstīt dažādus rakstu darbus uz datoru. Jānis arī pats ir apguvis datoru, tomēr pirksti vairs nav tik veikli.

VAĻASPRIEKIS – MEDĪBAS

Neskatoties uz aktīvo darba un sabiedrisko dzīvi, Jānis ir

mednieks ar 40 gadu stāžu un joprojām brīvajos brīžos dodas medībās. Pa šiem daudzajiem gadiem ir sakrājis daudz trofeju, tāpēc paša celtajā mājā vienā telpā ir iekārtota īpaša Medību istaba, kur pie sienas izlikta trofejas. Arī šajā jomā Jānis aktīvi seko līdzi visām aktualitātēm medību likumdošanas jomā.

Jānis ar savu optimismu un neizsīkstošo enerģiju pārspēj mūs, gados daudz jaunākos, kas čīkstam, ka nav laika tam un tam, bet Jānim ir laiks gan savai zemnieku saimniecībai, gan kooperatīvam, gan medībām un kultūras pasākumiem. Šie vecā kaluma vīri ir mūsu sabiedrības vērtība, zelta fonds, un jācenšas viņu zināšanas un pieredzi izmantot atbilstoši šodienas situācijai. Lai Jānim veselība un možs gars vēl ilgus gadus!

Mairita Bondare,
MKPC Madonas nodaļas vadītāja

Atzīmētas trīs meža nozarei nozīmīgas jubilejas

Foto: no Meža fakultātes arhīva

Meža fakultātes pagalmā svinīga keramikas čiekura skulptūras atklāšana

Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) Meža fakultāte (MF) šā gada 17. oktobrī atzīmēja trīs meža nozarei nozīmīgas jubilejas – 95 gadi kopš augstākās mežizglītības pastāvēšanas Latvijā, 75 gadus atzīmēja Meža fakultāte un 10 gadus – SIA „Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts” (SIA „MeKA”).

Pasākuma pirmajā daļā Meža fakultātē notika jubilejai veltīta konference, kurā fakultātes dekāns Dagnis Dubrovskis, kurš fakultāti vada no 2003. gada. Viņš klātesošos informēja par aktualitātēm Meža fakultātē pēdējo piecu darbības gadu laikā, kas nodrošinājušas tās konkurētspēju starptautiskā un globālā mērogā. Pasākuma gaitā izskanēja neskaitāmi paldies

ratorijas. Savukārt fakultātes pagalmā svinīgi tika atklāta Jelgavas pašvaldības dāvinātā keramikas čiekura skulptūra. Fakultāti ar savu klātbūtni pagodināja arī skulptūras autore, keramiķe Ilze Ēmser-Grinberga.

Svinīgajā sēdē Jelgavas pils Aulā tikās vairāki simti mācībspēku, studentu, absolventu, meža nozares speciālistu un viesu. Pasākumu atklāja MF dekāns Dagnis Dubrovskis, kurš fakultāti vada no 2003. gada. Viņš klātesošos informēja par aktualitātēm Meža fakultātē pēdējo piecu darbības gadu laikā, kas nodrošinājušas tās konkurētspēju starptautiskā un globālā mērogā. Pasākuma gaitā izskanēja neskaitāmi paldies

un laba vēlējumi gan fakultātei, gan tās darbiniekiem. Svinīgajā apsveikuma runā zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, kurš Mežsaimniecības fakultāti absolvējis 1976. gadā, uzsvēra: „Meži ir kopīti un saudzēti jau no seniem laikiem. Arī mūsdienās meža nozare ir tā, kas glābusi Latvijas tautsaimniecību grūtos brīžos.” Savukārt akciju sabiedrības „Latvijas Valsts meži” valdes loceklis Edvīns Zakovics MF salīdzināja ar čiekuru, kas, pavēris zvīņas, sniedz videi jaunas, nobriedušas sēkliņas, dodot spēku meža nozarei no jauna plaukt un zelt.

„Meža fakultāte vienmēr ir spējusi turēt kopā savējos, sākot ar tiem, kurus pazīstu, un beidzot ar tām sirmajām galvām, kuras devušas neaizstājamu pieredzi ceļā uz izaugsmi. Pamati un mīlestība uz darbu ielikti kārtīgi!”

Pēc svinīgā koncerta fakultātes studenti, absolventi un viesi tika aicināti apmeklēt Meža fakultātes un Kokapstrādes katedras mājīgās telpas, kur neformālā gaisotnē turpinājās atkalredzēšanās svētki.

MEŽA FAKULTĀTES VĒSTURE

Meža fakultātes pirmsākumi meklējami 1919. gadā, kad Rīgas Politehniskā insti-

tūta Agronomijas fakultāti papildināja ar meža zinību nozari. 1920. gadā valsts Latvijas Augstskolas (vēlāk – Latvijas Universitāte (LU)) Lauksaimniecības fakultātē (LF) atklāja Mežkopības nodaļu. Projektu par patstāvīgas Mežsaimniecības fakultātes organizēšanu realizēja 1939. gadā, kad fakultāti izveidoja jaundibinātajā Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijā uz LU Mežkopības nodaļas bāzes. No LU uz Jelgavu pārskaitīja vairāk nekā 200 nodaļas studentu. 1944. gada jūlijā, kad nodega Jelgavas pils, fakultāte beidza pastāvēt un to atjaunoja Rīgā tā paša gada rudenī jau kā Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas fakultāti. 1949. gadā tā kļuva par Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultāti. Pēc 12 gadiem fakultāte atkal tiek pārcelta uz Jelgavu. No 1991. gada fakultātei dots jauns nosaukums – un tagad tā ir Meža fakultāte. Fakultātes sastāvā ir četras katedras: Mežkopības, Meža izmantošanas, Kokapstrādes un Darba vides.

Plašāku ieskatu par meža izglītības pirmsākumiem Latvijā un Meža fakultātes vēsturi var atrast interneta vietnē: www.mf.llu.lv sadaļā LLU Meža fakultātes vēsture.

Apbalvoti konkursa “Mūsu mazais pārgājiens” laureāti

Noslēdzies jau par tradīciju kļuva Zemkopības ministrijas rīkots konkurss „Mūsu mazais pārgājiens”. Tajā piedalījās Latvijas vispārizglītojošo un profesionālo skolu skolēni, kā arī interešu izglītības pulciņi un mazpulki, kuri iepazīna koku kā mūsdienīgu, drošu un daudzfunkcionālu materiālu un pievērsa uzmanību koka izmantošanai dažādās celtnēs Latvijā un pasaulē. Šogad konkursam bija iesūtīti 166 kolektīvu darbi. Konkursa komisiju patīkami pārsteidza skolēnu plašais redzējums, ar komiksu vai lugu atklājot koku kā mūsdienīgu un daudzfunkcionālu materiālu. Atzinīgi tika novērtēts klases vai grupas kopīgais devums

un neparastais skatījums. Laureātu saraksts pieejams Zemkopības ministrijas mājas lapā: www.zm.gov.lv sadaļā Meža nozare – Jaunumi. Konkursa komisija, kuras priekšsēdētājs ir rakstnieks un publicists Ēriks Hānbergs, pateicas visiem konkursa dalībniekiem par dalību konkursā.

Konkursa svinīgais apbalvošanas pasākums notika 7. novembrī Mežaparkā, Lielajā estrādē, izstādes „Iepazīsties – koks!” telpās. Uz to ieradās laureāti no tuviem un tāliem Latvijas novadiem. Laureātus sveica zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, konkursa komisijas priekšsēdētājs Ēriks Hānbergs un Ilze Silamiķe, Zemkopības

ministrijas Meža departamenta direktora vietniece. Pasākuma dalībniekus sagaidīja dažādi meža tēli. Uzvarētāji saņēma diplomus un naudas balvas ekskursijām.

Pēc apbalvošanas skolēni varēja piedalīties dažādās darbnīcās, uzzinot arvien ko

jaunu par meža nozari un fotografēties meža tēlu tērpos. Bija arī interesanti aplūkot daļu izstādīto skolēnu darbu, kas izcēlās ar izdomu to noformēšanā un ieguldīto darbu koka objektu izpētē.

Sarmīte Grundšteine,
Čiekura redaktore

Konkursa „Mūsu mazais pārgājiens” laureāti tērpušies kā meža tēli

Laucienes pamatskolā apgūst zināšanas par mežu

Oktobris ir laiks, kad skolās pēc saulainā vasaras brīvlaika jaunais mācību gads rit pilnā sparā un bērni ir iejušies mācību nodarbībās. Tāpēc arī mēs, Meža konsultāciju pakalpojumu centra Ziemeļkurzemes nodaļa, *Meža dienu 2014* ietvaros devāmies uz Laucienes pamatskolu, lai skolēniem stāstītu par mežu, tā apsaimniekošanu un tajā sastopamajām bagātībām.

Tā kā laiks kļuvis arvien drēgnāks un aukstāks, tad nodarbība par mežu notika klasē. Nodarbībā piedalījās 6.–9. klašu skolēni. Pasākums tika dalīts vairākās nodarbībās, kurās bērni ieguva zināšanas par mežu.

Nodarbībās centāmies ie-

klaut nedaudz no visa, ko varam sastapt mežā. Vispirms skolēniem bija jāsaliek augu loto, pēc attēliem atpazīstot meža augus un to nosaukumus. Nākamajā uzdevumā bērni salika puzzle, kurā attēlots meža apsaimniekošanas cikls. Tādā veidā mums tika dota iespēja pastāstīt skolēniem par meža apsaimniekošanas procesiem. Pēc tam atpazinām meža zvērus un to pēdas, saliekot pareizās pēdas pie pareizajiem dzīvniekiem. Komanda, kas visātrāk un pareizāk veica uzdevumus, uzvarēja un krāja punktus.

Skolēni ļoti aktīvi iesaistījās uzdevumos, un komandas aktīvi sacentās. Bija patīkami, ka

Foto: I. Spade

Skolēni ar interesi piedalījās uzdevumu risināšanā

skolēni uzrādīja tiešām labas zināšanas par mežu. Arī skolo-tājas ar lielu interesi iesaistījās šajās nodarbībās un priecājās, ka uz skolu nāk ciemiņi un sniedz bērniem ieskatu par tautsaimniecības nozari praktisku nodarbību veidā. Skolo-tāji izrādīja lielu interesi arī par kādu pasākumu nākotnē, pie-

mēram, jauno kociņu stādīšanu vai meža sakopšanas talku pavasarī. Prieks, ka par mūsu nozari bērniem un skolām ir interese. Laucienes pamatskola bija atsaucīga, un tur veidojas laba sadarbība.

Linda Spade,

*MKPC Ziemeļkurzemes
nodaļas vadītāja vietniece*

Vides izglītība – starptautiska pieredzes apmaiņa Igaunijā

Ar Dabas muzeja atbalsta biedrības gādību man bija iespēja piedalīties starptautiskā vides izglītības pieredzes apmaiņas projektā Igaunijā. Iesaistītās dalībvalstis bija Dānija, Holande, Igaunija un Latvija, līdz ar to pieredzes apmaiņa notika, gan tieši iepazīstot Igaunijas vides skolas, meža un jūras muzejus, dabas takas, gan arī uzzinot projekta dalībnieku pieredzi savās mājās.

DARBS AR GRUPU

Sagadi muižas dabas centrā lielā grupa ar sagrieztu bilžu palīdzību tiek sadalīta mazās grupās. Grezna restaurēta muiža ar vairākām ēkām un parku. Pirmais uzdevums Sagadi ir teritorijas iepazīšana, izmantojot darba lapas. Katrai mazajai grupai tiek iedo-

ta teritorijas karte – plāns ar numurētiem objektiem, kuri jāapmeklē. Lapas otrā pusē – jautājumi, uz kuriem jāatbild. Grupas ir jauktas, un tādējādi tiek praktizēta saskarsme svešvalodā. Pēc grupu darba prezentācijā tikām iepazīstināti ar Sagadi centra darbību.

DABAS IZZIŅAS TAKAS

Apmeklējam vairākas izziņas takas. Pirmā bija pastaiga gar jūru, kur sākumā ir norādes par aizsargājamo dabas teritoriju, shēma ar taku konfigurāciju, garumu un objektiem. Otrās dienas pēcpusdienā apmeklējām Altjas meža taku, kas visā garumā bija marķēta ar krāsu svītrām uz kokiem un akcentētiem apskates objektiem – jūrmalas biotopu, lielu akmeni un vecām priedēm. Pie katra no objektiem

izglītojoša informācija stendā un takas shēma, kur norādīta konkrētā atrašanās vieta.

Trešā taka bija pastaiga caur mežu līdz baznīcai. Atpazinām dažādas sēnes – gan tādas, kādas bijām baudījuši maltītē iepriekšējā dienā, gan tādas, no kurām tika veidots papīrs prezentācijā. Kāds zināja pastāstīt par sūnām, kāds cits stāstīja par to, kā noteikt šī meža vecumu, vēl kāds pievērsa uzmanību dzīvnieku atstātajām pēdām uz zemes un kokos.

INSTITŪCIJAS ILGTSPĒJĪGAI VIDES IZGLĪTĪBAI

Pasākuma laikā visas apmeklētās iestādes un institūcijas ir ar ilgtspējības ideju vides jautājumus. Apmeklējot Viru pašvaldību, iepazīstam tās saimnieciski ekoloģiskos risinājumus. Maza pašvaldība (skolā mācās 180 bērnu), kuras teritorijā ir gan vēja ģenerators, gan saules baterijas uz vairākām pašvaldības ēkām, elektromobiļi arī kā dienesta auto un skolas apkuri nodrošina ar zemes siltumsūkni. Projektu realizācijā mērķtiecīgi apgūst ES struktūrfondus.

Viesojamies Poku zemes meža parkā Urvastes ciemā. Šī ir mūsu Tērvetes dabas parkam līdzīga vieta, bet ar akcentu uz literāriem tēliem viņu dabiskajā vidē. Attīstīta, realizējot

dažādus projektus, bet šobrīd tālākai pastāvēšanai kā aktualitāti min finansiālo risinājumu meklējumus. Gadā šo vietu apmeklē ap 7000 viesus.

Pilnīgi cita rakstura iestāde ir atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums „Plastrex”, kur apmeklējam divas ražotnes. Pirmā vieta ir atkritumu šķirošanas un pirmapstrādes cehs, kurā tiek pārstrādāta arī plastmasa no Latvijas. Otrās cehs – tur no plastmasas granulām top dažāda izmēra plastmasas dēļi un brusas āra objektiem.

Noslēgumā atziņas un secinājumi:

- Izstrādātas metodes apmeklētāju patstāvīgam darbam ļauj vienlaicīgi uzņemt vairākas grupas.

- Grupu dalībnieki iegūs daudz vairāk, ja liela grupa tiks sadalīta mazākās, kur katram ir iespēja darboties un sevi apliecināt.

- Izglītošanas procesā – vispirms dot iespēju izdzīvot emocijas un iegūt pieredzi un tikai pēc tam sākt mācīt caur atgriezenisko saiti.

- Jebkuras vietas attīstības pamatā ir radoši, aktīvi cilvēki, sadarbība un iesaiste.

*Igaunijā viesojās un savos
vērojumus dalījās mācību centra
„Pakalniēši” vadītāja*

Danuta Kiopa

Semināra dalībnieki piejūras takā

Dānijā mežs aug acīm redzami ātri

2014. gada augustā SIA Skogssallskapet kolektīvs devās uz Viborgas pilsētu Dānijā, lai paplašinātu savu redzesloku meža apsaimniekošanā.

Mūs ļoti laipni sagaidīja un ar mežkopības praksi iepazināja Dānijas Vides aģentūras profesionāļi. Kāpēc Vides aģentūra? Tas tāpēc, ka Dānijā mežu redz kā vides saglabāšanas (vides funkcija), rekreācijas (ļoti tiek domāts par iedzīvotāju labsajūtu un vajadzībām) un tikai tad kā ekonomiskā izdevīguma objektu. Vides aģentūras profesionāļi visi kā viens mums apgalvoja, ka meža sektors Dānijā ir vājš, taču mūsu kolektīva secinājums bija gluži citāds.

Man tā bija izdevība atsvaidzināt savas zināšanas dendroloģijā, pilnu elpu izbaudīt duglāzijas skuju un sveķu smaržu un būt pārsteigtai par Sītkas egles, parastās egles, duglāzijas, baltegles koku ātraudzību. Mazliet pastāstīšu par redzēto.

MEŽA SEKTORS DĀNIJĀ

Mežsaimniecībā Dānijas tautsaimniecībā ir ļoti maza nozare. Tikai aptuveni 14% no Dānijas platības klāj meži, tas nozīmē tikai 608 000 ha. 40% no šīs platības klāj lapu koku sugas un 40% skuju koki, bet 5% ir Ziemassvētku koku plantācijas, apstādījumi un pārējais ir jauktu koku mežs. Valstij pieder 110 000 ha meža. Pārējā platība ir privātīpašums, ko daļa ap 25 000 īpašnieku. Aptuveni 14% no meža platībām ir nelieli īpašumi ar platību mazāk nekā 10 ha.

Lielākā daļa zemes Dānijā ir aramzeme un dominē intensīva lauksaimnieciskā darbība. Dānija saražo 30 miljonus cūku gadā, galvenokārt eksportam. Iedzīvotāji ir 6 milj. Kā paši dāņi smejas – cūku ir vairāk nekā iedzīvotāju!

Gadā iegūtās koksnes produkcija ir aptuveni 3 milj. m³, bet pieaugums ir daudz lielāks – ap 5,5 milj. m³ gadā. Tas nozīmē, ka mežos pieaug koksnes apjoms. Tiek lēsts, ka mežsaimniecībā ir nodrošinātas 5000 pilnas slodzes darba vietas. Bruto apgrozījums primārās koksnes ražošanā

ir ap 0,9 miljardi dāņu kronu (DKK).

Svarīgs mežkopības atzars ir Ziemassvētku eglīšu plantācijas. Ziemassvētku eglīšu ražojošā platība meža zemēs ir ierobežota, maksimāli tās var būt līdz 10% no meža platības. Bruto apgrozījums Ziemassvētku koku un zaļumu (zari, čiekuri u.tml.) ražošanā sasniedz līdz 1,3 mljrd. DKK un ir galvenais ienākumu avots meža nozarē. Gadā tiek saražots aptuveni 10 milj. Ziemassvētku eglīšu. Kociņi galvenokārt tiek eksportēti uz Vāciju, Apvienoto Karalisti, Franciju un Skandināvijas valstīm.

LIKUMDOŠANA UN VALSTS ATBALSTS

Meža likums ir „Meža akts”. Meža akts ir ļoti liberāls un mērķplatības, uz ko to attiecinā, galvenokārt ir dabas aizsardzības teritorijas. Meža īpašniekiem ir pienākums atjaunot mežu pēc kailcirtes, nākamā (pieguļošā) kailcirtē ir atļauta 10 gadus pēc ciršanas, līdz jaunā kultūra ir labi ieaugusies. Nav nepieciešams pieteikties ciršanas apliecinājuma saņemšanai. Meža īpašnieks pats nosaka, kad retinās mežu, kad veiks kailcirti. Taču kailcirtē nav atļauts cirst jaunaudzes, kokiem ir jābūt sasniegušiem ievērojamu diametru.

Valstij ir dažādas atbalsta programmas mežsaimniecībā. Lielākā ir valsts atbalstītā mežu ieaudzēšanas programma

Raksta autore eglīšu plantācijā

privātajos mežos. Pēdējos 15 gados tiek ieaudzētas vidēji 1180 ha platības gadā galvenokārt ar platlapju sugām. Dānijā tiek atbalstīta lapu koku mežaudžu izveidošana skuju koku mežaudžu vietā, jo pēdējā desmitgadē valsts cenšas atgūt tās vēsturisko ainavu ar ozolu, dižskābaržu un ošu mežaudzēm.

FAKTI PAR DĀNIJAS VIDES MINISTRIJU (DANISH NATURE AGENCY)

Dānijas Vides ministrijai pieder mežs 100 000 ha platībā, tas ir, 18% no Dānijas mežu platības. Ministrijai arī pieder daudz neproduktīvo dabas teritoriju, piemēram, ezeri, virsāji, pļavas, purvi utt., kopumā ap 70 000 ha. Daudzas no šīm ir Natura 2000 aizsargājamās teritorijas. Lielākā daļa mežu atrodas Jitlandes (Dānijas reģions) rietumu daļā, un tie tika veidoti pirms vairāk nekā 200 gadiem, lai mazinātu

smilšu vētru ietekmi, postījumus un eroziju. Daļa no mežu platībām atrodas Zēlandes (Sealand) reģiona ziemeļos, un sākotnēji šie meži piederēja un pieder karalim. Roldskova mežs 8 000 ha platībā ir lielākais mežu masīvs Dānijā. Valstij pieder tikai 1/3 šī meža masīva, pārējais ir privātīpašums.

Gadā no valsts mežiem iegūst aptuveni 0,6 milj. m³ koksnes, no kuriem 90% ir skuju koku sortiments. Valsts mežos liela daļa platību tiek veltītas rekreācijas vajadzībām un vides aizsardzībai (sociālā un vides funkcijas). Dabas aģentūra apsaimnieko gandrīz 500 pastaigu, ritenbraucēju, jāšanas taku, gandrīz 50 kempingu vietu, kas pieejami par brīvu, 70 rotaļlaukumu, 465 suņu pastaigu mežu, 109 putnu vērošanas torņus un 60 dabas skolu. Dabas aģentūra veido dažādas sabiedrības informēšanas un izglītošanas publikācijas.

1982. gadā stādīta eglu audze, pieaugums 17 m³/ha gadā, kopšana veikta jau 3 reizes

Papeles stādījums lauksaimniecības zemē

Mietturu uzlabošana ar kņāgiem

◀ Tajā strādā 1300 darbinieki, 450 no tiem – centrālajā birojā Kopenhāgenā, pārējie – 20 mežniecībās.

DOMĀ PAR VĒSTURISKĀS AINAVAS ATGŪŠANU

Dānijā apmeklējām lielāko mežu masīvu. Apskatījām egļu audzi, kas stādīta 1982. gadā 5,5 ha platībā. Koksnes pieaugums ir 17 m³/ha gadā, kopšana veikta jau trīs reizes. Interesanti ir tas, ka sortiments, kas iegūts kopšanas (krājas) ciršu procesā, ir vienveidīgs. Tā ir tikai un vienīgi kurināmā šķelda. Mums šortiments ir krietni daudzveidīgāks, bet ekonomiskais iznākums ar mazāku peļņu. Tas tāpēc, ka Dānija tiek apsildīta ar atjaunojamo dabas resursu, kas iegūts Dānijā, un līdz ar to cirsmu iznākuma naudiskā vērtība tiek rēķināta krietni savādāk, nekā to dara Latvijas mežu īpašnieks.

Pēdējā desmitgadē Dānijā tiek domāts par vēsturiskās ainavas atgūšanu. Kādreiz Dānijas ainavas liela komponente

bija cieto lapu koku mežaudzes – ozols, osis, dižskābardis. Pēdējā desmitgadē tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lapu koku meža ieaudzēšanā. Pie tam atbalsts tiek un tiks saņemts vairāku desmitgažu garumā kopš ieaudzēšanas.

Savā ceļojumā mēs apmeklējām arī milzīgas platības, kas apmežotas ar papēlēm, ošiem, saldajiem ķiršiem, melnalkšņiem, pilādžiem un citām lapu koku sugām. Tās izveidošanas mērķis – ūdens resursu saglabāšana un attīrīšana.

Dižskābaržu meža atgūšana ainavā ir sarežģīts mežsaimniecisko pasākumu komplekss. Mēs apmeklējām mežu, kur īpašnieks izvirzījis nākotnes mērķi – kvalitatīvas (sortimentu ziņā) dižskābaržu mežaudzes izveidošana. Pašlaik tur ir milzīgu dižskābaržu mežs (aptuveni 200 koki uz ha) ar biezu zemsegu slāni, kur nav nekas no mums ierastās zemsedzes. No visiem redzētajiem dižskābaržiem tikai divus

Baltegļu plantācija dekoratīvo zaru ievākšanai

īpašnieks atzīmējis kā puslidz kvalitatīvus finierkluča kokus. Jaunā dižskābaržu paaudze ir attīstījusies mežmalas joslā un dažos atvērumos mežaudzē. Īpašnieks plāno dabiski ieaugušo kociņu saglabāšanu un to pārstādīšanu zem vainaga klāja un pakāpeniski novākt mātes audzi.

ZIEMASSVĒTKU EGLIŠU AUDZĒŠANA

Ziemassvētku laikam tuvojoties, gluži neapzināti daudz eglītes mežā novērtēju, kā tās izskatītos rotātas goda vietā istabā. Dānijas Ziemassvētku eglīšu plantācijā šādā veidā aplūkojot eglītes, būtu nepieciešams diezgan ilgs laiks, lai šķērsotu plantāciju.

Par Ziemassvētku kokiem Dānijā pārtop mūsu ierastā parastā egle un baltegles. Atšķirība ir tā, ka Ziemassvētku kociņa izaudzēšana no baltēgles prasa 3–5 gadus ilgāku laiku nekā no parastās egles un no īpašnieka tas prasa vairāk uzmanības un līdzekļu. Parasto egli pārvērst par Ziemassvētku koku iespējams 8 gadu laikā.

Vidējā peļņa no 1 ha Ziemassvētku eglīšu audzēšanas ir aptuveni 5000 EUR gadā (Dānijā).

Katram eglīšu audzētājam ir pilns tehniskais ekipējums kociņu stādīšanai, kopšanai, zaru vainaga veidošanai, nozāģēšanai, pievešanai un fasēšanai. Tā kā vidējais, Ziemassvētku eglīšu plantāciju īpašnieks

ir neliels pēc īpašumā esošās platības, tad Dānijā spēcīgas ir nevalstiskās organizācijas, koku audzētāju apvienības, savienības, kooperatīvi un asociācijas. Kociņu realizācija un eksports notiek ar šo organizāciju starpniecību.

Ziemassvētku eglīte Dānijā sākas ar platības sagatavošanu, pirms tam platības apstrādājot ar pesticīdiem (izņemot platības, kurām piešķirts kāds no sertifikātiem, kas apliecina, ka kociņš būs bioloģisks un neizraisīs alerģijas, saslimšanas utt.). Platības sagatavošana un kociņu stādīšana notiek mehānizēti. Uz 1 ha tiek iestādīts 5–7 tūkstoši eglīšu.

Katrs kociņš vairākas reizes sezonā tiek rūpīgi apsekots, pabarots un uzlabots. Vainaga veidošanai tiek izmantoti specializēti zāģi. Eglīšu audzētāji vairs nestrādā ar dārznieka šķērēm. Ja eglītei tomēr ir vēlme augt ātrāk un veidot augstāku pieaugumu, tad šī „nepaklausība” tiek bremzēta, ar speciālām kņablēm bojājot tekošo pieaugumu, lai tas nestieptas vēl augstāk. Ja gadījumā kāds zars augšējā mieturī ir gājis bojā, tad tiek pielietoti dažādi kņāgiši, savilcēji atlikušajiem zariem, lai tie sezonas laikā izvietotos vienmērīgi. Savukārt, lai pēdējo pieaugumu atpūtai neizmanto tu putni, tad uz katra otrā vai pat katra kociņa tiek piestiprinātas vēja dzirnaviņas.

Iveta Desaine,

SIA Skogssallskapet

SIA Skogssallskapet kolektīvs pie eglītēm

PEFC meža apsaimniekošanas sertifikācija

Meža sertifikācijas shēmu novērtēšanas programma jeb PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) ir neatkarīga, nevalstiska bezpeļņas organizācija, kas Latvijā ir pieejama jau vairāk nekā 10 gadus. Kas tā ir, kāpēc vajadzīga, kāda ir bijusi attīstība Latvijā un vai meža īpašniekiem tas ir vai būs aktuāli?

Tiem, kam šī tēma ir pavisam sveša, varētu to salīdzināt, piemēram, ar bioloģisko lauksaimniecību, kuras mērķis ir saražot produkciju videi iespējami draudzīgākā veidā, nelietojot kaitīgas ķīmikālijas, tādējādi nenodarot pāri ne videi, ne dzīvniekiem, ne pašiem ražotājiem un arī patērētājiem. Tātad runājam par atbildīgu ražošanu attiecībā gan uz vidi, gan sabiedrību, gan pašiem ražotājiem un ražošanas procesu – tiem visiem ir jābūt ilgtspējīgiem.

Mežsaimniecībā ilgtspējības doma tiek pārnesta tieši tāpat – sertificēts mežs tiek apsaimniekots, gan apzinot un respektējot dabas vērtības, gan tā, lai sabiedrība kopumā būtu ieguvēja no šī ražošanas procesa, piemēram, pērkot pakalpojumus vai pārdodot produktus, tiek samaksāti nodokļi, gan arī tā, lai meža resursu apsaimniekošana tiktu saprātīgi plānota un efektīvi īstenota.

KO MEŽA ĪPAŠNIEKAM NOZĪMĒ SAIMNIEKOT PEFC SERTIFICĒTĀ MEŽĀ

Praktiski. Īsumā varētu teikt, ka apzinīgam meža īpašniekam PEFC sertifikāts praktiski daudz neprasa. Ir jābūt meža inventarizācijai, jāpārziņina savs meža īpašums, ja tajā ir aizsargājamas dabas vērtības, tad tas būtu jāzina un atbilstoši jāsaimeko, kā arī, protams, jāievēro ar mežu, vides aizsardzību, darba drošību saistītā likumdošana. Strādājot mežā, jālieto darba aizsardzības līdzekļi – apģērbs, ķivere u.c. Ja pakalpojums tiek pirkt, tad jālūko, lai pakalpojuma sniedzēji ievēro šīs prasības, kā arī pakalpojums būtu legāls.

Ieguvumi. Ieguvumus varam vērtēt skalā no *nenozīmīgi* līdz *iespējai pārdot savus ko-*

kus. Kā tas izpaužas? Ja skatāmies uz ieguvumiem šobrīd, tad tie ir: piemaksa pie kubikmetru sertificētas koksnes, ko piedāvā uzņēmumi AS „Latvijas Finieris” un AS „Kureks”. Eiropas Savienības (ES) atbalsta pasākumos meža apsaimniekošanai ir iespēja saņemt papildu punktus, ja īpašums ir sertificēts. Tas kļūst aktuāli tajos gadījumos, kad pieejamais finansējums ir mazāks nekā pieprasījums un Lauku atbalsta dienests projektus sāk vērtēt pēc kritērijiem, kur sertificēts mežs dod piecus punktus. Par nopietnākiem ieguvumiem droši vien varēsim runāt tuvākā vai tālākā nākotnē, kad sabiedrības pieaugošais pieprasījums pēc ilgtspējīgi ražotiem koksnis produktiem būs Latvijā skāris vairāk nekā šobrīd. Piemēram, Lielbritānija, kas importē koksnes produktus gan no Eiropas, gan no Āzijas un Dienvidamerikas, publiskajā iepirkumā ir noteikusi, ka koksnei jābūt sertificētai. Mērķis šādai rīcībai ir novērst riskus, ka Lielbritānijas publiskajos iepirkumos tiek izmantoti koki no valstīm, kurās meža apsaimniekošana un izmantošana netiek vai ir vāji regulēta, tādējādi nodarot zaudējumus globālajiem meža resursiem un dabas vērtībām. Lielbritānijas un citu Eiropas valstu publiskā iepirkuma politika palielina pieprasījumu pēc sertificētas koksnes. Līdz

Biedrības PEFC Latvijas Padome valdes locekle Aiga Grasmane gatava stāstīt par meža sertifikāciju

ar to, piemēram, Skotijā meža īpašnieka nesertificētā meža nozāģētie koki tā arī var palikt krautuvē, jo zāģētavas pirmkārt paņem sertificētus kokus.

Zinot, ka Latvija eksportē lauvas tiesu no saražotās koksnes produkcijas uz šīm pašām Eiropas valstīm, ir tikai laika jautājums, cik ilgi privāto mežu īpašnieki tirgū varēs piedāvāt nesertificētus kokus. Šobrīd Latvijā PEFC sistēmā ir sertificēti lielie uzņēmumu meži: AS „Latvijas valsts meži”, AS „Latvijas Finieris” un SIA „Rīgas meži”. Vairākiem desmitiem koksnes pārstrādes uzņēmumu ir PEFC koksnes piegādes ķēdes sertifikāts, kas ļauj šo uzņēmumu produkcijai sekmīgi atrast noieta Eiropas un pasaules tirgos.

Finansiāli. Līdzīgi kā bioloģiskajiem lauksaimniekiem, kam ik gadus jāpierāda, ka tiek saimniekots ar dabīgām metodēm, arī sertificētu mežu īpašniekiem ir nepieciešams neatkarīgs trešās puses novērtējums par atbilstību Latvijas PEFC meža apsaimniekošanas standartam. Līdz ar to reizi gadā ciemos jāaicina sertifikācijas organizācija, kas iepazīstas ar meža apsaimniekošanas praksi un dokumentāciju, izvērtē to un pozitīva novērtējuma gadījumā izsniedz sertifikātu. Šī audita izmaksas sedz meža īpašnieks, un tās ir atkarīgas no īpašuma lieluma. Lai samazinātu sertifikācijas izmaksas un laiku, meža īpašniekiem ir iespēja izveidot grupas sertifikāciju, t.i., vairāki meža īpašnieki apvienojas gru-

pā, grupas vadītājs nodrošina nepieciešamās dokumentācijas apkopojumu, dalībnieku informēšanu un izglītošanu, savukārt grupas dalībnieki no savas puses mežu apsaimnieko atbilstoši standartam. Grupas sertifikācijas gadījumā audita izmaksas tiek sadalītas uz visiem grupas biedriem, tādējādi būtiski samazinot sertificēšanas izdevumus. Piemēram, ja audita izmaksas ir 200–300 eiro, tad vienam nelielam īpašniekam tas ir daudz, bet meža īpašnieku grupai, kas aktīvi apsaimnieko savus mežus, tas būtu pieņemami.

PEFC LATVIJAS PADOME

PEFC starptautiskā organizācija pasaulē ir atzīta sistēma, kas apliecina mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu atbilstoši starptautiski atzītiem standartiem.

Biedrība „PEFC Latvijas Padome” ir dibināta 1999. gadā. Tās galvenais uzdevums ir nodrošināt PEFC sertifikācijas pieejamību Latvijā. PEFC Latvijas Padome sadarībā ar dažādām interešu grupām ir izstrādājusi PEFC meža apsaimniekošanas standartu Latvijai, un tas ir spēkā līdz 2016. gada pavasarim. Šobrīd standarts tiek pārskatīts, kā to prasa starptautiskie nosacījumi, lai tajā tiktu iekļautas izmaiņas citos saistītajos dokumentos un jaunākās zinātniskās atziņas. Vairāk par PEFC meža sertifikāciju un atbildīgu izvēli var lasīt biedrības mājas lapā www.pefc.lv.

Aiga Grasmane,
biedrības PEFC Latvijas
Padome valdes locekle

Jaunumi Meža biržā

Jau iepriekš esam stāstījuši par netradicionālu iespēju realizēt savus meža īpašumus kā elektroniskās izsoles internetā. Novērojumi liecina, ka izsoļu rīkošana kļūst aizvien populārāka, tāpēc šajā un turpmākajos „Čiekura” numuros sadarbībā ar interneta vietnes Meža birža uzturētājiem dosim praktiskus padomus, kā izmantot interneta vietni www.mezabirza.lv.

Meža birža ir ne tikai vieta, kur var pirkt un pārdot meža īpašumus, tā ir arī iespēja saņemt aktuālāko informāciju par cirmām, to cenām un pieprasījuma tendencēm tirgū. Lai pilnvērtīgi varētu izmantot www.mezabirza.lv piedāvātās iespējas, vispirms iesakām tajā reģistrēties, jo tikai tad jums būs iespēja redzēt visu interneta vietnes saturu, kā arī pašam aktīvi tajā darboties. Tāpēc šoreiz par lietotāju reģistrēšanos Meža biržā.

KĀ REĢISTRĒTIES MEŽA BIRŽĀ?

Reģistrēties vietnē ir iespējams gan kā fiziskai personai,

gan kā juridiskai personai, ja pārstāvat kādu organizāciju. Interneta vietnē aizpildiet reģistrācijas veidlapu. Reģistrējoties jums būs iespēja atzīmēt, vai vēlaties no Meža biržas saņemt dažāda veida informatīvās e-pasta vēstules. To noteikti iesakām darīt, ja jums ir interese piedalīties izsolēs kā pircējam, lai laikus saņemtu ziņas par vietnē ievietotajām jaunākajām izsolēm. Vēlāk savā lietotāja kontā būs iespēja atteikties no šīs iespējas.

Meža biržas administrators pārbaudīs iesniegtos datus un reģistrēs jūs kā lietotāju, par to informējot uz norādīto e-pastu. Parasti tas notiek pāris stundu laikā. Reģistrācija portālā ir bez maksas, jums arī turpmāk netiks piemērota nekāda veida samaksa, ja vien nevēlaties izmantot kādas papildus iespējas. Tā teikt, par skatīšanos nav jāmaksā.

Ja gadījumā esat piemirsis savu lietotāja vārdu vai paroli, varat izmantot iespēju – *Atjaunot paroli*. Norādiet savu e-pasta adresi, uz to tiks nosūtīta interneta saite, caur kuru pie-

klūsiet saviem lietotāja datiem. Noteikti uzreiz ievadiet jaunu paroli un saglabāiet to. Pēc citām darbībām vietnē to vairs nebūs iespējams izdarīt, un tādā gadījumā nāksies vēlreiz atkārtot paroles atjaunošanas procesu.

KAS IR VIRTUĀLIE ČIEKURI?

Vietnes labajā augšējā stūrī vienmēr būs pieejama izvēlne – *Mans konts*, kurā lietotājam ir iespēja rediģēt savas personas datus, pieteikties vai atteikties no informatīvo vēstulju saņemšanas (*vēstkopām*), lasīt atsauksmes par sevi, kā arī sekot līdzi savām darbībām Meža biržā. Zem sadaļas *Maksājumi* iespējams iegādāties virtuālos apmaksas punktus (čiekurus), šeit atrodami arī visi iepriekš izveidotie rēķini, kā arī darbības, ar kurām čiekuri izlietoti. Toties sadaļā *Saturs* redzēsiet visas izsoles, kuras esat izveidojis vai kurās izdarījis solījumus, kā arī savus dastojuma failus, ja tādus būsi veidojis. Par šo iespēju pastāstīsim kādā no nākamajiem

“Čiekura” numuriem.

Šogad Meža biržā ir notikušas jau vairāk nekā 60 cirsmu izsoles. Kā izteicies viens no cirsmas izsoles pārdevējiem: „Prieks, ka arvien vairāk cilvēku izvēlas izsoļu iespēju. Jo tas taču ir tik saprotami, ka vairāksolišanā ir iespēja iegūt augstāku cenu!” Nākošreiz apskatīsim, ko un kā iespējams pārdod Meža biržas elektroniskajās izsolēs.

Meža birža ir veidota tā, lai jebkurš lietotājs spētu tajā orientēties un veikt darbības bez speciālām zināšanām, tomēr, ja ir neskaidrības vai neizdodas iecerētais, droši vērsieties pēc palīdzības, rakstot uz e-pastu: info@mezabirza.lv vai zvanot uz informatīvo tālruni: +371 28 68 40 88.

Ja paši nevēlaties nodarboties ar pārdošanu vai ar modernajām tehnoloģijām esat uz „jūs”, der zināt, ka Meža konsultāciju pakalpojumu centra speciālisti **piedāvā jūsu vietā ievietot** cirsmu izsoles interneta vietnē www.mezabirza.lv.

Džija Gabrāne – Vidže,
Portāls Meža birža

Noklausoties reklāmu par ātras peļņas iegūšanas iespējām, stādot ātraudzīgās apsēs, pirms diviem gadiem mūsu ģimene neizmantojāt lauksaimniecības zemē nolēma ierīkot ātraudzīgo apšu plantāciju. Augsni sagatavojām slejās, pavasarī iestādījām LVM „Sēklas un stādi” Kalsnavas kokaudzētavā nopirktos hibrīdapsu stādus – trīs dažādus klonus. Jau pēc gada varēja redzēt atšķirības – vieni kociņi sasnieguši cilvēka augumu, citi – atpalikuši (tikai ap 0,5 m.), bet citi spēcīgi sazarājušies. Jautājums – ko darīt ar sānu zariem, vai nokniebt un laist augšā vienu centrālo zaru vai atstāt kā ir, koks pats veidos formu?

Jautā Māriete
no Limbažiem

Domāju, ka tieši tādus zarus. kādi ir bildē, jāņem nost, jo nākošā gadā tie būs jau 2 reizes lielāki un būs problēmas. Mēs Litēnē vienā objektā atstājām tādus zarus, kādi bija dabiski. Un rezultāts ir slikts – ļoti zarains koks, un nekādas jēgas. Piemēram, Francijā plantācijās kociņus atzaro nepārtraukti, un rezultāts ir labs. Domāju, ka nākamajā gadā jau kaut kādā attālumā no zemes ir kādi sānu zari jāatstāj un tad tie pēc gada vai diviem atkal jāatzaro. Tad noteikti sanāks sortimentī. Protams, pārāk tievu maiksti bez zariem atstāt ilgi nevar, jo var parādīties problēmas ar augšanu un kvalitāti.

Dr.sc.ing.
Mudrīte Daugaviete,
LVMI vadošā pētniece

Vai hibrīdapses jāatzaro

Skuju kokus var izmantot arī ziemā

Ziema mūsu platuma grādos ir aukstais gadalaiks, kad gadās apspaldēties un uzbrūk dažādi vīrusi. Pirms došanās uz aptieku varbūt der apsvērt iespēju izmantot mežā sastopamās „zāles”.

PRIEDE

Priede (*Pinus sylvestris* L.) ir mūžzaļš skujskoks, kura ārstniecisko ietekmi varam baudīt visa gada garumā. Izmantojamās auga daļas – priežu pumpuri, zaru gali ar skujām un sveķi. Priežu pumpuri satur līdz 0,36% ēterisko eļļu (to sastāvā ietilpst dažādi terpēni), miecvielas, rūgtvielas, karotinoīdus, mikroelementus (mangānu, varu, alumīniju u.c.). Priežu skujas ir bagātas ar C vitamīnu (līdz 0,3%), ēterisko eļļu un miecvielām. Sveķi satur līdz 35% ēterisko eļļu un sveķskābes.

Ievākšana. Priežu pumpurus ievāc, sākot no ziemas mēnešiem – janvāra beigām un februāra, kad tie ir mazāki un sveķaināki, līdz pavasarim, kad pumpuru garums sasniedz 4–5 cm. Tos nogriež kopā ar 3 mm pārkoksnetu zara daļu un žāvē labi vēdināmās telpās. Organisma attīrīšanai ievāc viengadīgās skujas – sānu zariņu galotnītes (15–20 cm garas). Jaunajās skujiņās ir mazāk rūgtu sveķvielu, un tās ieteicams lietot svaigas kā lielisku vitamīna avotu. Šim nolūkam skujas var uzglabāt hermētiski noslēgtā trauciņā ledusskapī apmēram nedēļu, bet ne ilgāk.

Iedarbība. Priežu pumpuros esošā ēteriskā eļļa iedarbojas kairinoši, tai ir izteikta pretiekaisuma, baktericīda un bronhiāla iedarbība, kas veicina atklepošanu. Spazmolītiski ietekmē urīnviadu muskulatūru, iedarbojoties diurētiski, t.i., mazina tūskas.

Lietošana

- Saaukstēšanās un klepus reizēs vērts pasūkt priežu sveķus. Tie noder gan slimības novēršanā, gan profilaksē.
- Ziede iekaisumu un grūti

dzīstošu brūču dziedināšanai. Priežu sveķus un vasku savāra kopā ar cūku vai zosu taukiem vai sviestu, visas sastāvdaļas ņem vienādās daļās. Priedes sveķu ziedes iedarbība ir sildoši kairinoša, ar izteiktu pretiekaisuma efektu. Tā piemērota gan sāpošu locītavu ierīvēšanai, gan krūtiņu ieberzēšanai klepus mocītam bērnam.

- No priežu pumpuriem gatavo tēju: 1 ēdamkaroti priežu pumpuru vakarā ieber termosā un aplej ar 0,5 litriem verdoša ūdens. Atstāj pa nakti ievilkties. Nākamajā dienā tēju izdzer 20–40 minūtes pirms ēšanas 3–4 reizēs.

- Vitamīndzēriens: 5 ēdamkarotes sasmalcinātu skuju aplej ar 2 glāzēm ūdens, tad stundu patur tumšā vietā, nokāš un, paskābinot ar citrona vai cidoniju sulu, garšas uzlabošanai pievienojot medu, izlieto pēc iespējas ātrāk, lai saglabātos vitamīni.

- Vitamīnkokteilis ziemas vakaram: ņem 3 ēdamkarotes sasmalcinātu priežu jauno skuju, 2 ēdamkarotes mežrozīšu augļu, 2 ēdamkarotes upeņu ogu (var arī ēdamkaroti kaltētu upeņu lapu) un 1 ēdamkaroti liepziedu. Visas sastāvdaļas termosā aplej ar 1 litru verdoša ūdens. Lietojams aptuveni pēc 2 stundām, un kokteili var saldināt ar medu. Iedarbīgs organisma attīrītājs, uzlabo aknu un nieru darbību, veicina svīšanu. Ieteicams lietot arī pirts procedūras laikā.

- Vannām uz 2–3 l ūdens ņem aptuveni kilogramu jauno skuju, applaucē (vislabāk valīgi ielikts marles maisiņā), atstāj ievilkties 15–20 minūtes un pievieno vannai. Bērniem ieteicama priežu pumpuru vanna, ņemot 25 g pumpuru vannas reizei.

- Sasmalcinātas jauno priežu skuju galotnītes lieto kāju vannām pirts procedūrās kopā ar kadiķu zariņiem, baudot burvīgo ēterisko eļļu aromātu un skujiņu masāžu pēdām.

EGLE

Egle (*Picea abies*) ir mūžzaļš skujskoks, par kura labajām īpašībām atceramies ne vien gadumijā, bet arī tad, ja nepieciešams attīrīt ķermeni. Izmantojamās daļas – egles jaunie čiekuri, skujas, zaru galotnītes ar skujām un sveķi – balzams. Visas auga daļas satur ēteriskās eļļas, sveķus un

miecvielas. Jauno zaru galotnītēs ir 0,15–0,25% ēterisko eļļu. Šo eļļu sastāvs ir līdzīgs priedes ēterisko eļļu sastāvam, bet jauno zariņu skujās ir daudz C vitamīna (askorbīnskābes) un karotinoīdu.

Ievākšana. Egles iepriekšējā gada dzinumus galos veidojas čiekuriņi. Sākumā tie ir sarkani, kas augot kļūst zaļi, bet nogatavojušies – brūni. Čiekurus ievāc no jūnija līdz septembrim, kamēr tie ir jauni un sveķaini. Egļu skujas – jauno zaru galus (20–30 mm garus) ar skujiņām nogriež ar šķērēm vai nazi. Sveķu balzamu, kas sīku bumbiņu vai pārlišu veidā sakrāties uz mizas, savāc kādā trauciņā.

Iedarbība. Lielā ēterisko eļļu daudzuma dēļ egļu dzinumiem piemīt pretiekaisuma, dezinficējoša, urindzenoša, sviedrējoša un žultsdenoša iedarbība.

Lietošana

- Pagatavo šādu dzērienu: 30 g jauno dzinumus un čiekurus 5–10 minūtes vāra litrā piena, nokāš, izdzer 30–40 minūtes pirms ēšanas dienas laikā 3–4 reizēs. Ieteicams lietot podagras slimniekiem, kā arī elpceļu saslimšanu, īpaši bronhītu, sausa klepus un žultsakmeņu gadījumā. Šis novārījums kopā ar medu labi palīdz pret bezmiegu.

- Egļu skuju dzēriens. 1 glāzi nomazgātu egļu skuju (~ 200 g) samal, pievieno sauju kaltētu cidoniju vai upeņu, visu liek termosā un aplej ar litru verdoša ūdens. Ļauj 6 stundas ievilkties, nokāš un dzer, pievienojot medu pēc garšas. Dzērienu ieteicams pagatavot vakarā.

No rīta tas ir lietojams kā tonizējošs vitamīndzēriens.

- Nomazgatas un samaltas egļu skujas (jaunie dzinumi) ir veselīga piedeva brokastīm. Rīkojas šādi: aptuveni 1 ēdamkaroti samaltu vai pietīnā saberztu skuju pievieno burkāniem (garšas uzlabošanai var izspiest nedaudz citrona sulas), lieto kopā ar biezpienu vai sieru.

- Kā asins attīrītāju līdzekli hronisku ādas slimību, augoņu, furunkulu gadījumā, īpaši pusaudžu vecumā, izmanto svaigas egļu sveķu bumbiņas (~ 50g), no rītiem ik pārdienās apēdot pa vienai šādai bumbiņai.

- Ārīgi egļu sveķus (tie ir īpaši vērtīgi, savācot šobrīd), vasku, medu un saulespuķu eļļu, sajaucot vienādās devās un karsējot ūdens peldē, lieto dažādu brūču ārstēšanai. Ziedi ieteicams lietot pēc pirts papēžu un elkoņu ādas mīkstināšanai.

- 1 līdz 1/2 kilograma egļu skujoto zariņu aplej ar 4/5 l verdoša ūdens, 5–10 minūtes pavāra. Pusstundu ļauj ievilkties, tad nokāš un šķidrumu pielej vannas ūdenim. Šāda pelde padara ādu samtainu un maigu, mazina iekaisumus, vairo emocionālo labsajūtu.

KADIĶIS

Kadiķis (*Juniperus communis*), arī paeglis, ir augs, ko jau latviskajās sengudribās atzīst kā vienu no vispēcīgākajiem tīrītājiem – gan garam, gan ķermenim. Izmantojamās auga daļas – nogatavojušies augļi (čiekurogas) un zaru galotnītes, arī saknes. Ogu galvenā vērtīgā sastāvdaļa ir ēteriskās eļļas (līdz 2%), kuru sastāvā ir pīrēns, borneols u.c. Tās satur līdz 40% cukura un līdz

9,5% sveķu, kā arī vaskveida vielas, organiskās skābes un miecvielas. Arī pārējās auga daļas bagātīgi satur ēteriskās eļļas. Skujās ļoti daudz C vitamīna, līdz 266 mg%.

Saprātīgi ar meža dzīvnieku piebarošanu

Iestājoties ziemas sezonai, der atgādināt, ka jau no 2014. gada 1. janvāra ir stājušies spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.1483 „Savvaļā dzīvojošo medijamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi”.

Piebarošanas (nevis barošanas) noteikumi nosaka, cik un kādā daudzumā drīkst vai nedrīkst piebarot savvaļā dzīvojošos medijamos dzīvniekus. Ņemot vērā cūku mēra epizootiju, valstī būtu nepieciešams saprātīgi piebarot meža cūkas, lai tās pieturētu konkrētajā viņu apdzīvotajā teritorijā. Vienlaicīgi radot priekšnosacījumus, populācijai pašai veikt dabisko izlasi un regulēt dzīvnieku skaitu.

Vēlreiz atgādinām noteikumos minēto:

1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā pieļaujama savvaļā dzīvojošo medijamo dzīvnieku piebarošana.

2. Savvaļā dzīvojošo medijamo dzīvnieku piebarošana (turpmāk – piebarošana) ir barības izvietošana speciāli ierīkotās barotavās vai uz zemes, uzglabāšana vai audzēšana savvaļas dzīvniekiem

pieejamās vietās šo noteikumu 4. punktā minētajos gadījumos.

3. Piebarošanu reglamentē šie noteikumi, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārīgie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī citi normatīvie akti dabas aizsardzības jomā, kuros noteikti ierobežojumi piebarošanai.

4. Piebarošana pieļaujama, ja nepieciešams apzināti ietekmēt dzīvnieku uzvedību, pārvietošanos vai uzturēšanos noteiktās vietās, lai mazinātu postījumus lauksaimniecībai, mežsaimniecībai, infrastruktūras un dabas aizsardzības objektiem, kā arī lai uzlabotu dzīvnieku populāciju, veselības stāvokli vai regulētu dzīvnieku skaitu.

5. Piebarošanas vietas (barotavas) izvietošanas saskaņā ar šiem noteikumiem un rakstisku zemes īpašnieka vai tiesiskā valdītāja piekrišanu.

6. Bez saskaņošanas ar zemes īpašnieku vai tiesisko

valdītāju barotavas aizliegts izvietot:

6.1. vietās, kur tās var traucēt vai ierobežot meliorācijas sistēmu darbību, zemes apstrādi, tehnikas pārvietošanos, infrastruktūras objektu uzturēšanu vai ugunsapsardzības funkciju veikšanu;

6.2. tuvāk par 100 metriem no priežu, egļu un bērzu jaunaudzēm, kas nav sasniegušas piecu metru augstumu, un apšu jaunaudzēm, kas nav sasniegušas 10 metru augstumu, kā arī šajās audzēs;

6.3. tuvāk par 250 metriem no lauksaimniecības kultūrām.

7. Barotavas aizliegts ierīkot:

7.1. tuvāk par 250 metriem no valsts galvenajiem autoceļiem;

7.2. tuvāk par 250 metriem

no medību iecirkņa robežām bez saskaņošanas ar pieguļošo platību medību tiesību lietotāju;

7.3. pilsētu administratīvajās teritorijās un tuvāk par 500 metriem no tām;

7.4. teritorijās, kuras normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā ir reģistrētas kā īpaši aizsargājami biotopi un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes.

8. Ja konstatēti objektīvi apstākļi un nevar rast citu pieņemamu risinājumu sabiedrības drošības vai šo noteikumu 4. punktā minēto mērķu sasniegšanai, piebarošana, neievērojot šo noteikumu 7.3.apakšpunktā minēto aizliegumu, ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā ar ikreizēju Medību koordinācijas komisijas atļauju, kurā ir ietverts objektīvs pamatojums.

9. Piebarošana saskaņā ar šo noteikumu 4. punktu ir pieļaujama, ja izmantotā barība un tās pasniegšanas veids nekaitē dzīvnieku veselībai.

Juris Šaiters,

MKPC medību saimniecības vecākais speciālists

Ievākšana. Kadiķogas pirmajā gadā ir zaļas, bet otrā gada rudenī (oktobrī, novembrī) sasniedz gatavību un kļūst zilgani melnas ar apsarmi. Ievāc ienākušās ogas. To dara šādi: zem krūma paklāj audeklu un kadiķi spēcīgi sapurina, gatavās odziņas sabirs uz paklāja. Īpaši labi purināšana sokas pēc sala. Mazākām devām odziņas nolasa ar cimdiem. Ilgstošākai glabāšanai ogas žāvē apmēram 20 grādu temperatūrā, nevis cepeškrāsnī, jo augstākā temperatūrā zūd ēteriskās eļļas. Izžāvētas ogas var uzglabāt trīs gadus (mitrums drogā nedrīkst pārsniegt 20%). Tūlītējai lietošanai tās var uzglabāt slēgtā traukā apmēram nedēļu. Kadiķa zaru galotnītes nogriež ar šķērēm. Saknītes rok vēl rudenī vai agri pavasarī, kad tās ir visbagātākās ar uzturvērtībām.

Iedarbība. Ogām ir baktericīda un antiseptiska iedarbība. Aktīvās vielas, kas

ievērojamā daudzumā ir ogās, šķīdina krēpas, pastiprina diurēzi, kuņģa sulas un žults sekrēciju, veicina spēcīgu organisma attīrīšanos. Lieto nieru, nierakmeņu, urīnceļu, aknu slimību, augšējo elpošanas ceļu iekaisuma un bronhītu ārstēšanai. **Nedrīkst lietot iekšķīgi, ja ir glomerulonefrīts (nieru kamoliņu) vai akūts nieru iekaisums, kā arī grūtniecības laikā!**

Lietošana

Ogu kure organisma tīrīšanai. Ieteicams lietot svaigas kadiķa ogas (tās var uzglabāt ledusskapī), pirmajā dienā – 5 ogas, otrajā – 6, kamēr sasniedz 15, tad ogu skaitu pa vienai dienā samazina līdz 5 ogām. Ogas rūpīgi sakošļā, tās kārtīgi sajaucot ar siekalām, tā palielinot to iedarbības efektivitāti. Vērtīgas mutes dobuma mikrofloras stabilizēšanai – baktericīda un pretsēnīšu iedarbība. Ļoti spēcīgi stimulē aknu un nieru darbību, uzlabojot gremošanas procesus. Uzlabojas asins

sastāvs un ādas stāvoklis. Ja, veicot šo kuru, bet vēl nesaņiedzot 15 ogu daudzumu, rodas nepatīkamas sajūtas (piemēram, slikta dūša), apēdamo ogu skaitu samazina, organisms pats pateiks priekšā, kāda deva tam noderīga!

■ Kadiķogu tēja: 1 ēdamkaroti ogu aplej ar 2 glāzēm verdoša ūdens, ļauj ievilkties 4 stundas. Lieto pa 1 ēdamkarotei 3 reizes dienā pirms ēšanas. Ārstēšanas kurss – 3–6 nedēļas.

■ Lielisks dabiskais gaisa atsvaidzinātājs un dezinficētājs. Dedzinot svaigu kadiķa zariņu telpās, auga ēteriskās eļļas izplatās gaisā.

■ Laba pirtsslota, veicot attīrīšanos zaļu pirti. **Pēršanās procedūru nekad nedrīkst beigt ar kadiķa slotiņu!** Aso adatiņu pēdas uz ķermeņa lieliski dzēš lapu slotiņas: bērza, kļavas vai ozola.

■ Ārīgai lietošanai un ierīvēšanai: kadiķa saknītes rūpīgi nomazgā tekošā ūdenī. 20 g saknīšu aplej ar 250 g 70% spirta, notur trīs nedē-

ļas, ik pa laikam saskalojot. Nokāš un lieto reimatisku sāpju mazināšanai, ierīvējot sāpošās vietas vai ziežu pagatavošanai kompleksajiem sastāviem.

Sveķu (priežu, egļu, kadiķu) izvilkums

Pagatavošanai nepieciešami skujkoku sveķi, cūku iekšu tauki, medus un spirts. Sveķus liek burkā, pārlej ar spirtu (virs sveķiem jābūt 1 cm biežam spirta slānim). Kad sveķi izšķīduši, 1 daļu sveķu samaisa ar 2 daļām cūku iekšu tauku un visu izkausē. Kad masa atdzisusi līdz 60° C, pievieno medu (vēlams – liepziedu). 1 daļai sveķu tauku maisījuma jāpievieno 1 daļa medus (pēc svara).

Deva: 1 tējkarote 3 reizes dienā. Ārstēšanas kurss – no 3 līdz 6 mēnešiem. Lieto, slimojot ar plaušu tuberkulozi, bronhītu, pleirītu.

Lai jums veselība!

Agrita Gailīte,

farmaceite, vides veselības saimniecības „Lejaskāpu” īpašniece

Veci koki, kritālas un pamežs tavā mežā

**Pasaules
Dabas
Fonds**
sadarbībā ar

Mežā kā dabiskā sistēmā ietilpst atšķirīga vecuma koki, dažāds koku un krūmu sugu sastāvs, kas arī nodrošina dažādību vainagu klājā. No dabas daudzveidības viedokļa liela nozīme ir bioloģiski veciem kokiem, pamežs kokiem un krūmiem, kritālām un sausokņiem. Mežaudze ar šādām meža ekosistēmas sastāvdaļām uztur daudzveidīgu dzīvnieku, augu un sēņu kopumu.

Vecie koki nodrošina meža vides nepārtrauktību. Koks kā dzīvotne skaitliski lielākai sugu daudzveidībai biežāk veidojas bioloģiskā mūža otrā pusē. Tiem raksturīgs mizas raupjums, plaisas mizā, atsevišķi nokaltuši vai kalstoši

resnie zari, iedobes. Šis un citas īpatnības palīdz rast dzīves vidi dažādām sugām – sēnēm, sūnām, ķērpjiem, kukaiņiem, gliemjiem, sikiem zidītājiem un putniem. Nolūstot zariem vai dzeņveidīgo darbības rezultātā kokos veidojas dobumi, kas kļūst par mājvietu dobumperētājiem putniem. Savukārt veco koku izturīgajos zaros savas ligzdas vij plēsīgie putni.

Mežaudzes vainaga atvērumos augošajās krūmos un jaunajos kociņos ir atrodamas dažādu putnu, piemēram, ļauķu ligzdas. Lapu koku meži ar labi attīstītu krūmu stāvu ir piemērotas mājvietas susuriem, kuri daudz laika pavada, kāpelējot pa krūmu

un koku zariem, rudenos barībā izmanto arī lazdu riekstus. Bet savukārt blīgznas ir galvenais ziedputekšņu avots kāmēnām un citiem tikko pārziemojušiem kukaiņiem pavasarī. Pameža krūmi un koki mežā aizsargā kokaudzi no vēja un temperatūras svārstībām, rada noēnojumu meža zemsedzes sugām – ēnmiļiem un ietekmē arī atmirušās koksnes sadalīšanās procesus, kas ēnainās vietās norit lēnāk, tādējādi ilgāk kalpojot kā substrātu retām sugām. Lapu koku mežos tieši pamežā esošās lazdas var būt nozīmīgas mikroklimata veidošanā dažādām gliemju sugām, piemēram, vārpstingliemeži izvēlas noēnotas un mitras vietas.

Mežā nav tikai dzīvi un lapojoši koki. Atmiris koks dažādās sadalīšanās pakāpēs ir tikpat un pat vairāk apdzī-

vots ar dažādām sugām kā lapojošs. Tas kalpo kā barības avots, barošanās vieta, kāpuru attīstības vieta un dzīves telpa dažādām sugām.

Šo un plašāku informāciju var iegūt Pasaules Dabas Fonda sagatavotās trīs animācijas filmiņās par sugu daudzveidībai nepieciešamo mežā, ko noteikti der zināt meža īpašniekam vai dabas mīļotājam. Animācijas filmiņas stāsta par veciem kokiem, atmirušiem kokiem un pameža kokiem un krūmiem.

Tās pieejamas Pasaules Dabas Fonda Youtube kanālā vai organizācijas mājas lapā www.pdf.lv. Filmīņas sagatavotas ar Latvijas vides aizsardzības fonda, SIA „Bergvik Skog”, AS „Stora Enso Latvija” atbalstu.

**Pasaules Dabas Fonda
informācija**

Mežā nav mirušo koku! Pilni dzīvības!

ATSauce

Pagājušajā Čiekura rakstā „Kad darbs ir reizē vaļasprieks” par Jāni Metuzālu tekstā un bilžu parakstos uzvārdā ieviesusies kļūda, pareizi būtu – **Jānis Metuzāls**. Tekstā pareizi būtu: „Tad nu gan iedzīvojušies „dzervju zābakos”, kad” Atvainojamies!

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018

Tālr. 63050477, fakss 63022264 mkpc@mkpc.llkc.lv

www.mkpc.llkc.lv

Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas

Nodaļa	Biroji	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Cēsu nodaļa	Cēsu birojs Siguldas birojs	Laila Šestakovska Laila Šestakovska	28323647 28323647
Dienvidkurzemes nodaļa	Liepājas birojs	Uldis Šēnbergs	63491241, 29285111
Dienvidlatgales nodaļa	Saldu birojs	Alda Velvere	63824065, 20222041
Limbažu nodaļa	Krāslavas birojs	Jānis Dzbalis	65620019, 26459513
Ludzas nodaļa	Limbažu birojs	Jānis Zvaigzne	64022679, 28307178
Madonas nodaļa	Ludzas birojs	Ludvigs Karvelis	65722009, 29411165
Preiļu nodaļa	Madonas birojs	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Rēzeknes nodaļa	Preiļu birojs	Astrida Rudzite	65381781, 26410476
Rīgas reģionālā nodaļa	Rēzeknes birojs	Jolanta Grišunova	28692818
Sēlijas nodaļa	Rīgas reģionālā nodaļa	Agris Kauliņš	26498315
	Jēkabpils birojs	Jānis Sēlis	26465432
	Aizkraukles birojs	Jānis Sēlis	26465432
Zemgales nodaļa	Jelgavas birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
	Dobeles birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
Ziemeļaustrumu nodaļa	Gulbenes birojs	Linda Muceniece	64474022, 26314426
Ziemeļkurzemes nodaļa	Kuldīgas birojs	Valdis Usne	26438175
	Talsu birojs	Linda Spade	25468419
Ziemeļvidzemes nodaļa	Valmieras birojs	Andris Vīrs	64250210, 26108426
Apmācību centrs „Pakalniņi”		Danuta Kiopa	26141853

Čiekura

NĀKAMJĀ NUMURĀ

- ◆ Zaļā nedēļa un privāto mežu apsaimniekošana Vācijā
- ◆ Likumdošanas izmaiņas, ES atbalsts
- ◆ Aktuālais par meža atjaunošanu un koku stādīšanu

Čiekurs
informatīvais izdevums

Izdevumu iespēšanai sagatavoja
SARMĪTE GRUNDŠTEINE,
MKPC Informācijas un
apmācību daļas vadītāja
Tālr. 63050477, mob. 29133563,
ciekurs@mkpc.llkc.lv
Maksliniece – D. Brinkmane
Druka – SIA Microdot

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju
pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477,
fakss 63050450

mkpc@mkpc.llkc.lv;
www.mkpc.llkc.lv

Čiekurs izdots Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPĀ INVESTĒ LAUKU APVIDOS

